पं. हेमराज शाक्यजुया

संक्षिप्त जीवनी

च्वमि : माणिकरत्न शाक्य

लोटस रिसर्च सेन्टर

पं. हेमराज शाक्यजुया

संक्षिप्त जीवनी

च्वमि

माणिकरत्न शाक्य

प्रकाशक

लोटस रिसर्च सेन्टर

नकिभ्र्याः, महापाः, यल ।

प्रकाशक :
लोटस रिसर्च सेन्टर,
नकिंभ्याः, महापाः, यल ।
फोन नं. ५५३६९३२/५५४९३४३
Email : info@lrcnepl.org
website : www.lrcnepal.org

पिथनागु दिं : बु. सं. २५४७ ।
ने. सं. ११२४ पोहेलाथ्व षष्ठी ।
वि. सं. २०६० पौष १४ गते सोमवार ।
ई. सं. २००३ डिसेम्बर २९ ।

लसता : पं. हेमराज शाक्यजुया भिं-ज्याःजंक्वया लसताय् उपाधि देछायाः हनागु ।

मूद्रक : सुभाष प्रिन्टिङ्ग प्रेश, नकबहिल, यल ।
फोन नं. ५५३३१९१

धलः पौ

लोटस रिसर्च सेन्टर, यलपाखें छलपोल पं. हेमराज शाक्यजुयात

"मञ्जुश्री पुत्ररत्न"

उपाधि देछाया: स-सम्मान हनागु

अभिनन्दन - पत्र

ललितपुर महानगरया विश्व प्रसिद्ध महाबुद्ध देग:या संस्थापक पण्डित अभयराज शाक्यवंशज कुलय् ने.सं. १०४६ तछलाथ्व चतुर्थी कुन्हु जन्म जुया: ओकुबहाः स्वर्ण महाविहार, ओकुबहालय् चूडाकर्म यानाबिज्याःम्ह, थैका निवासी छलपोल पं. हेमराज शाक्यजु

नेपालमण्डलया संस्कृतिया मूल आधार जुयाच्वंगु निर्वाणधातु स्वरूपी आदिबुद्ध श्रीस्वयम्भू ज्योतिरूप धर्मधातु वागीश्वरया विषययात कया: जीमिर्वंतक अनवरत रूप, थ:गु शरीरयातसक म ल्यूता मन मे अध्ययन अनुसन्धान याना विश्व प्रसिद्ध कृति "श्रीस्वयम्भू महाचैत्य" थें आ:गु उच्च कोटिगु सफू च्वयाबिज्या:गु, थथे हे,

नेपा: संस्कृतिया विविध पक्षयात क:याना: थौंतकया दुने ७२ म्हर्याःगु सफू च्वया प्रकाशित जक्व सकलें जिज्ञासु स्वयम्भू ज्योतिरूपया ज: क्यनेकाबिज्या:गु,

नेपालमण्डलय् विभिन्न इलय् प्रचलित विभिन्न लिपिया आता जुया: हस्तलिखित सफुत च्वना बुद्धया अनुसार समेत यायेफुम्ह; विभिन्न सुवर्ण, रजत, ताम्रपत्रया नापं ताडपत्र, शिलापत्र आदिया अभिलेख ब्वनेफुम्ह. प्रचलित नेवा आखः, रञ्जना, भुजिमोल आदिया लिपि स्यनाबिज्या:म्ह गुल्या सिसें विभिन्न थासय् लिपिया प्रशंसी याना लिपिया माध्यम नेपा:यात विश्वय् म्हसिइका: मान्यता दयेकाबिज्या:गु,

विश्वया विभिन्न विश्वविद्यालय व अनुसन्धान केन्द्र नेपा:या धर्म संस्कृतिया विषय अध्ययन या:पिं विद्वानपिन स्रोत व्यक्तिया रूपय् स्यने-कने याना: नेपा:या संस्कृतियात विश्वय् प्रख्यात यानाबिज्या:गु,

नेपा:या लिपिज्ञ मध्ये, शुद्ध मौलिक नेवा: भाय् ब्वनेगु व च्वयेगु विशेष योग्यता दुम्ह थाःथाः विशेषज्ञ, छलपोल

श्री ५ या सरकार पुरातत्व विभागय् सेवा याना: पुरातत्व विभागयात स्थापना यायेगु व सम्बर्द्धन यायेगु ज्याय् विशेष योगदान बिया: सरकारी स्तर नेपा:या संस्कृति संरक्षणया लागी दुग्यंगु सेवा यानाबिज्या:गु,

नेपा:या धर्म संस्कृति संरक्षणार्थ संघ/संस्था स्थापना यायेगु ज्याय् महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह यानाबिज्या:गुया नापं

नेपालमण्डलया धर्म संस्कृति सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान याना: धर्म संस्कृति संरक्षण सम्बर्द्धन यायेगु हेतु स्थापना जूगु लोटस रिसर्च सेन्टरया स्थापनाकालनिसें थौंतकक सल्लाहकार जुया: मार्ग निर्देशन यानाबिज्या:गु विशेष उल्लेखनीय जू ।

थथे नेपालमण्डलया धर्म संस्कृतिया विविध क्षेत्रय् उल्लेखनीय योगदान बियाबिज्या:गु कारण याना सरकारी तथा गैर सरकारी संघ/संस्थापाखें विभिन्न मान/सम्मान व पदक विभूषित जुयाबिज्यायेधुकूम्ह छलपोल पं. हेमराज शाक्यजुयात लोटस रिसर्च सेन्टर, यलपाखें विशेष सम्मान यायें योग्यम्ह व्यक्ति तायेका: छलपोलया शुभ-भीमरथारोहणया उपलक्ष्य चूलाका: थौंया दिनस छलपोल पं. हेमराज शाक्यजुयात "मञ्जुश्री पुत्ररत्न" या उपाधि विभूषित यानागु जुल, नापं पदक नं ल:ल्हानागु जुल ।

थुगु शुभ-उपलक्ष्यय् छलपोल पं. हेमराज शाक्यजुयात सुस्वास्थ्यया नापं शुभ-मंगल कामना यानागु जुल । उपाधि पदकयात ल्व:गुकथं मान-सम्मान सुविधा छलपोलयात प्रदान याना: क्यनेर यायेत सकसितं अनुरोध यानागु जुल । "मञ्जुश्री पुत्ररत्न" जुया: स्वपरार्थ सकसितं भिं जुइगु ज्याय् छलपोल सदा सर्वदा समर्पित जुयाच्वने फयेमा धका नं कामना यासें थुगु अभिनन्दन-पत्र छलपोलया करकमलय् ल:ल्हाना छलपोलयात अभिनन्दन यानागु जुल । अस्तु ।

....	....	....
सम्माननीय सभापति परशुनारायण चौधरी	पं. हेराकाजी वज्राचार्य	डा. मी. बहादुर शाक्य
राजसभा स्थायी समिति	सदस्य सचिव	अध्यक्ष
प्रमुख अतिथि	लोटस रिसर्च सेन्टर	लोटस रिसर्च सेन्टर

तिथि - ने.सं. ११२४ पोहेलाथ्व षष्ठी तदनुसार २०६० पौष १४ गते सोमबार शुभम् ॥

नुगः खँ

नेपालमण्डलय् ज्योतिरूप श्री स्वयम्भू धर्मधातु वागीश्वरया आधार जुयाच्वंगु बुद्धधर्म व बौद्ध संस्कृतिया जीवित परम्परायात अध्ययन अनुसन्धानया माध्यमं संरक्षण व सम्वर्द्धन यायेगु ज्याय् योगदान बियावयाच्वंपिं विद्वानपिं मध्यय् पं. हेमराज शाक्यजु छम्ह नं खः । वसपोलं थःगु जीवनय् यौतक्कं अध्ययन अनुसन्धानय् हे निरन्तरता बियावयाच्वंगु दु । थः गुरु धर्मादित्य धर्माचार्यया शिष्य जुयाः गुरुयागु हे मार्गनिर्देशन कथं समाजयात हित जुइगु कथंया धार्मिक, सांस्कृतिक एवं सामाजिक ज्याय् वसपोलं थःतः सर्मर्पित यानावयाच्वंगु दु । वसपोलया उद्देश्य धयागु हे नेपालमण्डलया नेवाः बौद्ध संस्कृति, कला, लिपि, भाषा एवं साहित्ययात कयाः जनमानसय् न्ह्यव्वयाः थनया बुद्धधर्म व गौरवमय संस्कृतिया जीवन्त विइगु खः ।

थ्वहे मू उद्देश्य अनुरूप अध्ययन यायेगु व च्वयेगु हे वसपोलया जीवनया अभिन्न अंग जूवंगु दु, गुकिया कारणं ७२ गू मछि सफू पियनेगु ज्या जुइधुंकूगु दु । अभ्र पिदने मानिगु नं यक्वः दनि । वसपोलं यानाविज्याःगु योगदानयात लुमंकाः सरकारी एवं विभिन्न संघ/संस्थापाखें नं उपाधि देछायेगु सम्मान यायेगु व पुरस्कार, अभिनन्दन पत्र देछायेगु ज्या नं जूगु जुल ।

विश्वया विविध संस्कृतिया ख्यलय् नेपालमण्डलया बुद्धधर्म व बौद्ध संस्कृतियागु छगू अलग्ग हे म्हसिका दु ।

थनया थ्वहे धर्म व संस्कृतिया संरक्षण व सम्वर्द्धन यानावनेगु हेतु थनि १५ दँ न्ह्यः लोटर रिसर्च सेन्टरया स्थापना जूवंगु खः । थुगु सेन्टर स्थापना कालंनिसें थनया गौरवमय धर्म व संस्कृतियात स्वदेशी तथा विदेशी जनमानसया दथुइ थ्यंकाः वनेगु हेतुं सेन्टरं थुगु ज्यायात निरन्तरता बियावयाच्वगु दु । सेन्टरपाखें बौद्ध संस्कृतिया विविध पक्षय् अध्ययन अनुसन्धानया नाप गोष्ठी, सम्मेलन, अन्तरक्रिया, बौद्धग्रन्थ अनुवाद एवं प्रकाशन, अनुसन्धान विधि तालिम, निबन्ध प्रतियोगिता, धर्मदेशना आदि अनुसन्धानयात तिबः जूवनीगु कार्यक्रम व सूचना केन्द्रया लागी थनया बाहाः बहिया

नाप थास थाय् जुइगु पूजा, व्रत, जात्रा, भजन आदिया डिजिटल फोटो व अडियो भिडियो संकलन याना: व्यवस्थापन यायेगु ज्या जुयाच्वंगु दु ।

लोटस रिसर्च सेन्टरया थुज्व:गु हे ज्याय् सुथांलाक न्ह्याकावनेत थुगु विषयया श्रोत व्यक्ति कथंयाम्ह पं. हेमराज शाक्यजुपाखें नं यक्व: ग्वहालि जूवंगु दु ।

नेपालमण्डलया धर्म संस्कृतियात संरक्षण व सम्वर्द्धन यायेगुलिइ पं. हेमराज शाक्यजुया उद्देश्य व लोटस रिसर्च सेन्टरया उद्देश्य नं छगू हे जूवंगु खने दु । थुज्व:म्ह व्यक्तियात सेन्टरया सल्लाहकारया रूपय् विज्याके दुगु नं सेन्टरया लागी गौरवया खँ ख: । सेन्टरया सल्लाहकार जुयाविज्याना: वसपोलं सेन्टरया ज्या खँय् मा:गु मार्ग निर्देशन विया: योगदान यानाविज्या:गुया गुण सदां स्मरणीय जू । थ्व हे गुणयात लुमंका वहुप्रतिभावान व्यक्तित्व दुम्ह पं. हेमराज शाक्यजुयात वसपोलया भिं-ज्या:जंक्व:या लसताय् सेन्टरपाखें विशेष सम्मान याये योग्यम्ह व्यक्ति तायेका: वसपोलयात उपाधि देछाना सम्मान यायेगु ज्या जूवंगु ख: । थ्व हे लसताय् वसपोलया जीवनी नापं वसपोलं यानाविज्या:गु विविध रचनात्मक ज्यायात दुथ्याका: थुगु सफू छगू नं पिथनेगु ज्या जूवंगु जुल । थुगु सफू पं. हेमराज शाक्यजुयात बांलाक म्हसिइकेगु लागी उपयोगी सिद्ध जूवनी धैगु नं मनं तुना ।

अन्तय्, लोटस रिसर्च सेन्टरयात वसपोलपाखें निरन्तर सहयोग दयातुंच्वनी धया: मनं तुंसे वसपोलया सुस्वास्थ्य, दीर्घायु व उत्तरोत्तर प्रगतिया कामना याना । अस्तु ।

दिं : २०६० पौष ११ गते शुक्रवार ।

प्रा. डा. वज्रराज शाक्य
अध्यक्ष
लोटस रिसर्च सेन्टर

पिका:पाखें

लोटस रिसर्च सेन्टरया सल्लाहकार **बौद्ध** विद्वान पं. हेमराज शाक्यजुया ज्या:जंक्वया लसताय् वसपोल पण्डितजु नेवा: बौद्ध संस्कृतिया उन्नति व विकासया लागी यानाविज्या:गु उल्लेखनीय सेवा व योगदानयात कदर यासे सेन्टरपाखें ने. सं. ११२४ पोहेलाथ्व षष्ठी तदनुसार २०६० पौष १४ गते कुन्हु वसपोलयात उपाधि देछाना: हनेगुया नापं वसपोलयागु जीवनी सफू छगू नं पिथनेगु निर्णय जूगुकथं **'पं. हेमराज शाक्यजुया संक्षिप्त जीवनी'** नांगु थुगु सफू पिथने दुगुलिं सेन्टरयात हर्ष व गौरव महशुस जूगु जुल ।

विश्वप्रसिद्ध महाबुद्ध देग: दयेकूम्ह पं. अभयराज वन्देजुया शाक्यवंश कुलय् जन्म जुयाबिज्या:म्ह पं. हेमराज शाक्यजु नेपा: देया छम्ह प्रकाण्ड बौद्ध विद्वान ख: । नेपालभाषा सेवी धर्मादित्य धर्माचार्यया शिष्यत्व ग्रहण याना: वसपोलयाहे छत्र- छायाँय् च्वना: शिक्षा हासिल यानाविज्या:म्ह पं. हेमराज शाक्यजुं बौद्ध संस्कृति, नेपालभाषाया संरक्षण सम्वर्द्धन यायेगु भ्ववलय् नीनिदं तक अनवरत प्रयास याना: **श्री स्वयम्भू महाचैत्य** सफू च्वयाविज्या:गु दु, गुगु सफू स्वयम्भूया सम्पूर्ण खँ दुथ्यानाच्वंगु संग्रहालय रूपी अमूल्य धुकू जूवंगु दु । थुकथं हे नेपा: देया संस्कृति, कला, लिपि आदि याना: विविध विषययात कया: आपालं अनुसन्धान मूलक सफूत च्वया: वसपोलं थ:गु लगनशीलता, धैर्यता व विद्वताया परिचय बियाच्वंगु दु । वसपोलयागु अनुसन्धानात्मक कृति मध्यय् **नेपाल संस्कृतिया मूलुखा** सफू छगू नेपा: देया संस्कृतियात क:घाना: बालाक विश्लेषण यानात:गु, दक्वसिबे न्हापां नेपालभाषाया क्षेत्रय् पिहाँव:गु प्रवन्ध ग्रन्थ जूवंगु दु । वसपोलं नेपाललिपिया ख्य: त:फा यायेगु भ्ववलय् नेपाल लिपि सम्बन्धी विभिन्न सफूत नं भ्रीगु न्ह्य:ने ब्वया: लिपिया ज्ञान बियाबिज्या:गु दु । अथेहे बौद्ध विहार सम्बन्धी त:गुमछि सफूत नं च्वया: थनया विहारयागु परिचय नं न्ह्यब्वयाबिज्या:गु दु ।

थुकथं बौद्ध संस्कृति, नेपालभाषा, लिपि व कला क्षेत्रय् अध्ययन अन्वेषणया क्रम न्ह्याकावंच्वनाबिज्या:म्ह, न्ह्यनिगू सफू च्वयाबिज्याये धुकूम्ह वसपोल पं. हेमराज शाक्यजु स्वनामधन्यम्ह, सिद्धहस्तम्ह,

थी थी विषयस बहुमुखी प्रतिभा दुम्ह व्यक्ति खः । पं. हेमराज शाक्यजु यानाबिज्याःगु योगदानया कारणं थौंकन्हे वसपोल बौद्ध संस्कृति, लिपि, नेपालभाषाया क्षेत्रय् थुलि दुग्यंम्ह व्यक्ति जुइधुंकूगु दकि राष्ट्रिय जक मखु अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रय् नापं नेपाःया बौद्ध संस्कृति, लिपि व भाषाया पर्यायवाची संज्ञा थें जुइधुंकूगु दु । बौद्ध संस्कृति, लिपि सम्बन्धी अध्ययन याइपिं स्वदेशी तथा विदेशी विद्यार्थी व अध्यापन याकीपिं प्रशिक्षकपिन्सं समेत वसपोलयाके कयावयाच्वंगु बौद्धिक ग्वहालिपाखें वसपोल छम्ह बौद्ध संस्कृति विषयस दुग्यंक ज्ञान दुम्ह नेपाल बौद्ध संस्कृतिया इन्साइक्लोपेडिया थें जुइधुंकूगु दु । थ्व हे ल्याखं वसपोल छम्ह असाधारण व्यक्तिजक मखु, संस्थाकथं याम्ह हे जुइधुंकूगु दु, अनुसन्धानया विषय जुइधुंकूगु दु । वसपोलया थुपिं हे बहुआयामिक प्रतिभायात मनन यासे वसपोलया ज्याःजंक्वया लसताय् थुगु सेन्टरपाखें थ्व सफू पिथनागु जुल ।

थुगु सफूया पाण्डुलिपि तयार यानाविज्याःम्ह सेन्टरया अधिकृत भाजु माणिक रत्न शाक्य खः । अथे हे सफूया सम्पादन यानाविज्याःम्ह सेन्टरया सदस्य सचिव पं. हेराकाजी वज्राचार्य खः । वसपोलपिंत थुगु कार्यया लागी सेन्टरपाखें सुभाय् देछानागु जुल । थुगु सफू पिथनेगु ज्याय् माःगु सल्लाह विइगु ज्या सेन्टरया नायः भाजु प्रा. डा. वज्रराज शाक्यपाखें जूवंगु जुल । थुकीया लागी वसपोलप्रति कृतज्ञता ज्ञापन यानागु जुल । अथे हे सफू पिथनेगु ज्याय् ग्वहालि यानाविज्याःपिं सेन्टरया कर्मचारीपिन्त नं सुभाय् देछायाच्वना । थुगु सफूयात मूर्तरूप विइगु ज्याय् पं. हेमराज शाक्यजुया बारे माःगु सामाग्री चूलाकाः ग्वहालि यानाबिज्याःपिं वसपोलया काय्पिं राजेन्द्र शाक्य व सुरेन्द्र शाक्य नापं म्ह्याय् मय्जु हेराशोभा शाक्ययात नं सुभाय् देछायाच्वना । अन्तय् सफू मुद्रणया ज्याय् सुभाष प्रिंटिङ्ग प्रेसपाखें प्राप्त जूगु सहयोगया निर्तिं नं धन्यवाद व्यक्त यानागु जुल ।

लोटस रिसर्च सेन्टर
नकिंभ्याः, महापाः, यल ।

पं. हेमराज शाक्यजुया
संक्षिप्त जीवनी

जन्म :

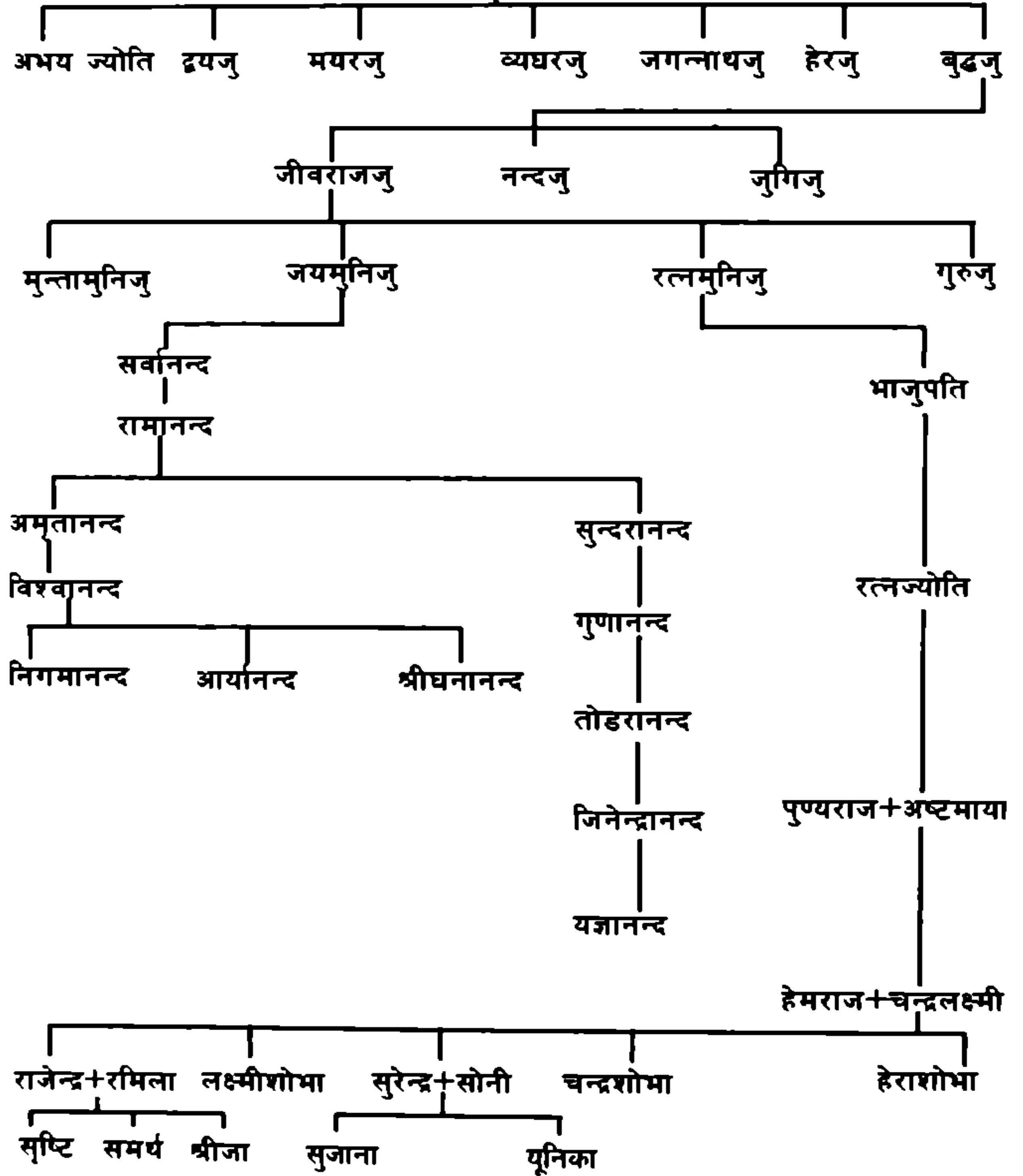
महामानव गौतम बुद्धया जन्मभूमि नेपाः देया छम्ह प्रकाण्ड बौद्ध विद्वान्, पुरातत्त्वविद्, संस्कृतिविद्, लिपि विशेषज्ञ पं. हेमराज शाक्यजुया जन्म ने. सं. १०४६ जेष्ठशुक्ल चौथि सोमवार खुन्हु शिवदेव संस्कारित ओँकुलीश्री रुद्रवर्ण महाविहारया छगू कचाबहाः जयश्री महाविहार, थैनात्वाः, यलय् जूगु खः । नेपाःया नापं विश्वय् थ्यंक नांजाःगु महाबुद्ध देगःया संस्थापक बौद्धाचार्य पं. अभयराज शाक्यवंशया कुलय् जन्म जुयाविज्याःम्ह वसपोलया बौया नां पुण्यराज व मांया नां अष्टमाया शाक्य खः ।

वंशवृक्ष :

पं. हेमराज शाक्यजुया वंशवृक्षयागु अध्ययन यानास्वयेवलय् विश्व प्रसिद्धगु यलया महाबुद्ध देगः दयेकूम्ह ने. सं. ६८५ याम्ह पं. अभयराज वन्देजु तक्क ध्वदूवः । शिल्पविद्या व शास्त्रविद्या नितां सःम्ह पं. अभयराज वन्देजुया कुलय् लिपा वयाः निकचाया परम्परा सिर्जना जूगु खनेदु । छगू कुल परम्परा शिल्पकला विद्यायात क्वातुक ज्वनसा मेगु कुल परम्परा बौद्ध शास्त्र अध्ययन अन्वेषणयागु परम्परा क्वातुक ज्वन ।

महाबुद्ध देगःया संस्थापक पं. अभयराज वन्देजुया कुलवंशय् **पं. जयमुनिजु, पं.अमृतानन्दजु, पं. सुन्दरानन्दजु, पं गुणानन्दजु** थेंजाःपिं विद्वत्व्यक्तिपिंगु नं उदय जूगु खनेदु । थ्वहे कुल परम्पराय् पं. हेमराज शाक्यजुया जन्म जूगु खः । कुल परम्पराया ल्याखं लिपि विशेषज्ञ पं. हेमराज शाक्यजु पं. अभयराज शाक्यवंशया नीगू पुस्तायाम्ह प्रतिनिधि खः ।

पं. हेमराज शाक्यजुया वंशावृक्ष

बाल्यकाल :

पं हेमराज शाक्यजु, वसपोलया पिनाया छम्हयां छम्हजक सन्तान खः। तःदँ लिपातिनि यक्वः आशा यानाः दुम्ह कायमचा जूगुलिं वसपोलया मां बौ नं वसपोलयात **आशाकाजी** धकाः नां छूगु खः। गुगु नां थौं तक्क नं जनमानसय् प्रचार जूनि। छगू परिवारया छम्हजक पुत्ररत्न जुयाः जन्म जुयाबिज्याःम्ह वसपोल पं. हेमराज शाक्यजु जन्म जुयाः निदँ व गुला दुवले वसपोलया पिता दिवंगत जुल। छेँयागु भाला क्वबियाः लालनपालन याइम्ह, छेँया हे हामा जुयाच्वंम्ह व्यक्तिया निधन जुइवलय् नाना प्रकारया समस्या वइगु स्वाभाविक खः। थुज्वःगु समस्या नापं नं संघर्ष यायां थुज्वःगु इलय् वसपोलया मामं थी थी कथंया दुःख सियाः नं थः कायप्रति मातृवात्सल्य कायम हे यानाः वसपोलयात ब्वलंकाबिज्यात।

वसपोलया बाल्यकालयात अध्ययन यानास्वयेवलय् न्हापां वसपोल वंशानुगत शिल्पकला अन्तर्गत लाःम्ह छम्ह शिल्पकार नं खः। निइनिदँया उमेर तक्क उदीयमान कलाकारया शीपकथं न्हापा थम्हं कियातःगु वस्तु थौंतक्क नं वसपोलया छेँय् दसुया रूपय् दनि। छम्ह बांलाःम्ह कलाकार जूसां नं वसपोलया मन धाःसा न्ह्याबलें बुद्धधर्म व संस्कृति संरक्षणप्रति क्वसाःगु जुयाच्वन। मचांनिसें गुरु धर्मादित्यजुया संगत, हाकनं धर्मादित्यजुं नेपालभाषा व बुद्धधर्म सम्बन्धी सफू पिथनाः बुद्धधर्म व नेपालभाषाया ख्यलय् जागरण हयाबिज्याःगु विद्वतापूर्णगु प्रभावं पं. हेमराजं शाक्यजु नं थुगु क्षेत्रय् प्रभावित जूवंगु जुल। थुलिजक मखु, गुरु धर्मादित्यजुं नं पं. हेमराज शाक्यजुयाके सुलाच्वंगु विद्वत् प्रतिभायात महशुस यासें माःगु निर्देश यानाबिज्यात। पं. हेमराजजु नं शिल्पकलायात त्वःताः थुगु क्षेत्रय् प्रवेश जुयाबिज्यात। थुकथं विद्वत् क्षेत्रय् पलाः तयाः थौंसिकं ४०० दँ न्ह्यः महाबुद्ध देगः नीस्वनाबिज्याःम्ह पं. अभयराज वन्देजुया दुनेच्वंगु गौरवमय् पण्डित परम्परायात स्वाकायकेगुया नाप कुलया नां तयाः प्रतिष्ठा कायम यानाः राष्ट्र व समाजया नितिं थःगु अमूल्यगु सृजनात्मक कृतित न्ह्यब्वयाः पं. हेमराज शाक्यजुं अमूल्यगु योगदान बियाबिज्यात।

शिक्षा अध्ययन :

प. हेमराज शाक्यजु बाल्यकालय् प्रारम्भिक शिक्षा थ:गु हे त्वालय् च्वम्ह प. तोडरानन्दजुपाखें हासिल यानाबिज्यात । वसपोलं अध्ययनया झ्वलय् झिदँ दुबले नेपालभाषाया नांजा:म्ह भाषासेवी धर्मादित्य धर्माचार्यजुया थाय् बिज्याना: **भाषा, व्याकरण, काव्य, कौमुदी** नापं छुं भ:चा **अंग्रेजी** नं अध्ययन यानाबिज्यात । वसपोलया निर्ति विद्यालय धैगु फुक्क फाक्कं गुरु धर्म्मादित्य धर्माचार्यजु ख: । वसपोलपाखें हे नेपा:या अमूल्यगु मौलिक लिपि नं बाँलाक सयेका बिज्यात ।

थथेहे वसपोलं अध्ययनया झ्वलय् नांजा:म्ह दिवंगत पं. आशाकाजी वज्राचार्यजुया थाय् **संस्कृत व्याकरण** व **लघु सिद्धान्त कौमुदी** अध्ययन यानाविज्यात । अथेहे उगु ईया नां जा:म्ह पं. रत्नबहादुर वज्राचार्यजुया थाय् विज्याना: बुद्धधर्मया मूलदर्शन संग्रहित जुयाच्वंगु **अभिधर्म कोष** अध्ययन यानाविज्यात । थथेहे बाल्यकालय् अध्ययन यायेगु झ्वलय् व्रतराज शाक्यजु (वलां आजु) पाखें नं **चाणक्य शास्त्र व संस्कृत व्याकरण** अध्ययन यानाविज्या:गु जुल ।

वसपोलं सरकारी सेवाय् प्रवेश जुइधुंका: वि. सं. २०१६ सालय् भारतीय सुदूर दक्षिण उटाकमण्डस्थित गभर्मेण्ट एपिग्राफी अफिस प्राच्यविद्या केन्द्रस एपिग्राफी सम्बन्धी नं तालिम कयाबिज्यात ।

पारिवारिक जीवन :

पं. हेमराज शाक्यजुया शुभ-विवाह स्वीदँ (३०) दुबले चन्द्रलक्ष्मी शाक्यजु (इखाछेँ, यल) नापं जुल । वसपोलपिनि निम्ह काय्पिं राजेन्द्र शाक्य व सुरेन्द्र शाक्य अले स्वम्ह म्हयाय्पिं लक्ष्मीशोभा, चन्द्रशोभा व हिराशोभा शाक्य दुगु जुल । त:धिक:म्ह काय्या शुभ-विवाह रमिला शाक्य नापं जूगु ख:सा चिद्दधिक:म्ह काय्या शुभ-विवाह शोनी शाक्य नापं जूगु ख: । त:धिक:म्ह काय्याम्ह सृष्टि, समर्थ व श्रीजा याना: स्वम्ह छय्पिं, चिद्दधिक:म्ह काय्याम्ह सुजाना व यूनिका याना: निम्ह छय्पिं दु । अथेहे त:धिक:म्ह म्ह्याय् लक्ष्मीशोभायाम्ह

प्रमोद, लसता व लुर्मान्न याना: म्वम्ह छ्यपिं व दांतिम्ह म्ह्याय् चन्द्रशोभायाम्ह ऋद्धिना, रोहना व चाहना याना: म्वम्ह छ्यपिं दु। थुकथं पं. हेमराज शाक्यजुया दक्वं याना: भिंछम्ह छ्यपिं दुगु जुल।

प्रेरणा, रुचि व स्वभाव :

पं. हेमराज शाक्यजुयात बुद्धधर्म व बौद्ध संस्कृतिइ अध्ययन अनुसन्धान यायेगु प्रेरणा विया: दक्वसिबे न्हापां लिपिया अध्ययन अनुसन्धान यायेत तिव: ब्यूम्ह नं धर्मादित्य धर्माचार्यजु हे ख: । वसपोलयागु हे निर्देशन अनुसार लिपि संग्रह याना: दकले न्हापां **नेपाल लिपि संग्रह** नांगु सफू च्वयाविज्या:गु ख: ।

पं. हेमराज शाक्यजु शान्त स्वभावम्ह, गुवलें त:धं धैगु छुं मदुम्ह, ह्लानं अलसि नं भ्या भचा हे मचाइम्ह, थ:म्हं यानागु ज्या पूवंका हे त्व:ते धाइम्ह महत्त्वाकांक्षीम्ह व्यक्ति ख: । अथेहे वसपोल चित्त शुद्धम्ह, मैत्री भावना युक्तम्ह न्ह्यावलें थ:म्हं छुं नं छुं यानाच्यने धैगु भाव दुम्ह दृढ स्वभावम्ह व्यक्ति ख: । पहिरणया दृष्टिं न्ह्यावले तपा:लं, कोट फिना: तपुलि पुयाजुइम्ह वसपोल सदां न्हिउख्वा: व:म्ह, गम्भीरम्ह व्यक्ति ख: ।

पण्डित उपाधि :

महाबुद्ध देग:या संस्थापक पं. अभयराज वन्देजुं **बौद्धाचार्य पण्डित** उपाधि कायेधुंका: उगु कव:यापिं व्यक्तिपिन्त जन्मजात **पण्डित** धायेगु व थ:पिनिगु जातलय् नांया न्ह्य:ने **पण्डित** तयेगु यानाह:गु खनेदु । उकिं वसपोलपिगु वंशय् दक्वसिनं थ:पिन्त म्हसिकाकथं नांया न्ह्य:ने **पण्डित** च्वयेगु अद्यापि विद्यमान तिनि उकिं पं. हेमराज शाक्यजुयात नं थ्व उपाधि वंश परम्परा अनुसार व:गु जुल । तर वसपोल वंश परम्परां जक व:गु उपाधिं **पण्डित** जुयाबिज्या:म्ह मखु । पं. हेमराज शाक्यजु श्री ५ या सरकारया निजामती सेवाय् प्रवेश जुइधुंका: वीर पुस्तकालयया (थौंकन्हे राष्ट्रिय अभिलेखालय) भोटे फांट अन्तर्गत बौद्ध पाठशालाय् **पण्डित** पदय् च्वना: ज्या यानाबिज्या:गु ख: । थ्व ल्याखं वसपोलयात श्री ५ या सरकार पाखें नं **पण्डित** उपाधि प्राप्त जूगु जुल ।

सरकारी सेवा :

प. हेमराज शाक्यजु वि. सं. २००८ पाखे वीर पुस्तकालयस पण्डित पदय् च्वना: सरकारी सेवा प्रारम्भ यानाबिज्यात। सरकारी सेवाय् ज्या यायेगु झ्वलय् वि.सं. २०१३ साल पुरातत्त्व विभागया **लिपि विशेषज्ञ** पदय् थ्यंक बढुवा जुया: ज्या यानाबिज्यात।

पं. हेमराज शाक्यजुं ३२ दँ तक निरन्तर सरकारी सेवा यानाबिज्याये धुंका: वि. सं. २०४० सालं सरकारी सेवां स्वेच्छिक अवकाश कयाबिज्यात। थनं लिपा नेपाल जर्मन रिसर्च सेन्टरय् सफू अनुवाद तथा व्याख्या यायेगुलिइ निर्देशक जुया: १२ दँ तक्क ज्या यानाबिज्यात।

लिपि प्रचारकया रूपय् पं. हेमराज शाक्यजु :

पं. हेमराज शाक्यजुं नेपा:या मौलिक लिपि प्रचार प्रसारया क्षेत्रय् त:धंगु योगदान बियाबिज्या:गु दु। नेपा:या प्राचीन लिपि सकल नेपा:मिपिन्सं सयेके, सियेके फयेमा: धैगु उद्देश्य अनुरूप थी थी लिपि संकलन याना: प्रदर्शन यानाविज्यात। थथे प्रदर्शन यायेगु झ्वलय् यें, यल, किपु नापं स्वनिगलं पिने थ्यंक नं **नेपा:या प्राचीन लिपि** प्रदर्शन यानाबिज्यात। थुकथं प्रदर्शन यायेगु झ्वलय् गनं प्रदर्शनी ब्वति कया:, गनं संयुक्त रूपं, गनं थ: स्वयं हे आयोजना याना: प्रदर्शन यानाबिज्यात। थथे थाय् थासय् वना: लिपि प्रचार या:वंम्ह वसपोल छम्हयां छम्हजक खनेदु। वसपोलं लिपि प्रदर्शन यानाविज्या:गु ई व थाय् थुकथं दु –

१. वि. सं. २००८ सालं ललितपुर रक्षा मण्डलपाखें **ललितपुर आदर्श कला प्रदर्शनी**या आयोजना या:गु ख:। थुगु प्रदर्शनीस विभिन्न कलायागु नापनापं लिपि कलायात नं विशेष स्थान ब्यूगुलिइ वसपोल लिपिविद् पं. हेमराज शाक्यजुं नं लुँमसिं रंजनाक्षर च्वया: हस्तलिपिकला प्रदर्शन यानाबिज्या:गु जुल।

जुजु त्रिभुवन वीर विक्रम शाहदेवपाखे समुद्घाटन जूगु उगु प्रदर्शनीइ वसपोलं क्यनाबिज्या:गु प्रदर्शनयात कदर यासें जुजुया ल्हा:तिं हे **प्रथम श्रेणी प्रमाणपत्र** ल:ल्हा:गु जुल।

२. वि. सं. २०११ साल पौष ४ गते परोपकारया ग्वसालय् त्रिपुरेश्वर, यँ स्थित घरेलु उद्योग विभागया ब्वलय् जूगु **नेपाल राष्ट्रिय प्रदर्शनीइ** पं. हेमराज शाक्यजुं **नेपाल लिपिया** प्रदर्शन यानाविज्यात ।

३. वि. सं. २०१३ सालं भाषारत्न फत्तेबहादुर सिंहजुं **अन्तरराष्ट्रिय लिपि प्रदर्शनी** नांगु छगू प्रदर्शनी यानादिल । थुगु प्रदर्शनीइ पं. हेमराज शाक्यजुं **नेपाल लिपि** प्रदर्शन यानाविज्यात ।

४. वि. सं. २०१४ सालं पुरातत्त्व विभागया संयुक्त ग्वसालय् नेपालया पूर्वी तराइ, सप्तरी जूगु प्रदर्शनीइ पं. हेमराज शाक्यजुं थी थी लिपि प्रदर्शन यानाविज्यात ।

५. वि. सं. २०२० सालं त्रिभुवन विद्यालयया ग्वसालय् जूगु प्रदर्शनीइ पं. हेमराज शाक्यजुं **नेपाल लिपि** प्रदर्शन यानाविज्यात ।

६. वि. सं. २०२५ साल मार्ग महिनाय् वाडे आदर्श गाउँ पञ्चायत, यलय् जूगु प्रदर्शनीइ पं. हेमराज शाक्यजुं **महायानी देवी देवता, निइच्यागू प्रकारया लिपि व** थःगु निजी संकलनय् दुगु **२५० प्रकारया मुद्रा** प्रदर्शन यानाविज्यात । थुकी लिच्छविकालीन राजा मानदेवनिसें कयाः थौंकन्हेया जुजुपिनिगु तक्कया ऐतिहासिक मुद्रा व मेमेगु देशया **१५० प्रकारया मुद्रा** नं प्रदर्शन जूगु जुल ।

७. वि. सं. २०२५ सालं किपुलिइ वाघ भैरव स्थानय् नं थः याकःचां हे छगू व्वज्या यानाविज्यात । थुगु व्वज्याय् प्राचीन लिपि, मुद्रा, ताडपत्र, पुलांगु तमसुक आदि व्वयाविज्याःगु जुल ।

नेपालभाषा व लिपि संरक्षकया रूपय् पं. हेमराज शाक्यजु :

नेपाःया थःगु हे मौलिक पहिचान दुगु नेपाल लिपिया प्रचारक नापं संरक्षकया रूपय् लिपि विशेषज्ञ पं. हेमराज शाक्यजु झीगु न्ह्यःने खनेदयेक बिज्यानाच्वंगु दु । वसपोलं नेपाल लिपिया संरक्षण सम्वर्द्धन यायेगु झ्वलय् यक्वः अध्ययन अनुसन्धान यानाः मात्तमालाः थी थी लिपि लुइकाः व्यवस्थित ढंगं सफू दयेकेगु, प्रदर्शनी यायेगु, आखः स्यनेगु आदि यानाबिज्याःगु दु । सफू दयेकाः लिपि संरक्षण यायेगु झ्वलय् दक्वसिबे न्हापां **नेपाल लिपि संग्रह** (ने. सं. १०७३) सफू पिथनाबिज्यात ।

वसपोल नेपालय् दुगु प्राचीनकालंनिसें थौतक्कया सम्पूर्ण लिपियात कःघाइगु कथ **लिपि बिकास तालिका** नागु चित्रमय पौभाः नं दयेका बिज्याःगु दु. गुगु ने. स. १०८३ सालय् श्री ५ या सरकार पुरातत्त्व विभागपाखें पिदंगु खः।

वसपोलं नेपाल लिपिया ख्यः तःफां यायेगु भ्ववलय् **नेवारी बर्ण परिचय, नेपाल लिपि प्रकाश, हेमराजया हस्तलिपिकला** आदि सफू नं पिकया बिज्यायेधुंकूगु दु। **नेपाल लिपि प्रकाश** नागु सफुतिइ वसपोलं थी थी थासय् दुगु ताम्रपत्र, शिलापत्रया आधारय् विक्रम सम्वत् सिकं न्ह्यःयागु २२६ निसें २३२ दँ पुलांगु ब्राह्मी लिपि समेत दुथ्याकेगुया नापं पूर्वलिच्छवि, उत्तरलिच्छवि, भुजिंमोल, कुंमोल, हिंमोल, पाचुमोल, गोलमोल, लितुमोल, किरांत, तिब्वती, शारदा, वंगला, उत्कला, मैथली, गुजराती, तमील, प्राचीन व देवनागरी आदि यानाः जम्मा २९ गू प्रकारया लिपित संकलन यानाः समावेश यानातःगु दु। थुज्वःगु थी थी लिपि मुंकाः सफू पिकयाविज्याःगुपाखें वसपोलं लिपि संरक्षण प्रति यानाविज्याःगु योगदानयात उला क्यनाच्वंगु दु।

हेमराज हःपा व हेमराज सिरपा स्थापना :

नेपालभाषा व लिपि संरक्षणया नितिं पं. हेमराज शाक्यजुया उद्देश्य यःम्हं सफू च्वयेगुजक मखु, बुद्धधर्म, नेपालभाषा, व साहित्यया क्षेत्रय् अमूल्य योगदान वियाच्वंपिन्त हःपा विइगु नं मू लक्ष्य खः। उकिं वसपोलं ने. सं. ११११ सालय् निगू सिरपा स्थापना यानाविज्यात। थ्व सिरपा थुकथं खः –

सिरपाया नां		सिरपाया दां
१. **हेमराज सिरपा**	-	**६,०००।-**
२. **हेमराज हःपा**	-	**५,०००।-**

थ्व सिरपा संचालनया भाला **लोक साहित्य परिषद**, यलयात लःल्हाना विज्याःगु दु। थुगु सिरपाया नितिं अक्षयकोषया नं व्यवस्था जुइकुंधूगु दु। अक्षयकोषया नितिं वसपोलं छगू सिरपायात न्ययद्व दांया ल्याखं निगूयात छगू लाख दां नं तयाविज्याःगु दु। वसपोलं यानाविज्याःगु थुगु ज्यापाखें वसपोलयाके बुद्धधर्म, नेपालभाषा, लिपि, संस्कृतिया संरक्षणया क्षेत्रय् गुलि नुगः चकं धैगु सिइदु।

लिपि प्रशिक्षकया रूपय् पं. हेमराज शाक्यजु :

नेपाः देया लिपियात म्वाकानयगु नापं प्रचार प्रसार यानावनेगु झ्वलय् पं. हेमराज शाक्यजुं लिपि प्रशिक्षक जुयाः नं ज्या यानाविज्याःगु दु । वसपोलं थःगु जीवनय् लिपि स्यनेगु झ्वलय् दक्वसिबे न्हापां वि.सं. २०२५ सालं पद्मकन्या क्याम्पसय् खुला तक्क **प्राचीन नेपाल लिपिया** प्रशिक्षण बियाविज्याःगु खः । थथेहे ने. सं. १०९३ सालय् झीमांभाय् प्रकाशनया ङनापय् नागवहाः यलय् लिपि प्रशिक्षण बियाविज्यात । थ्व बाहेक नं वसपोलं ने. सं. १०९८ सालय् साहित्यया मूलुखाया ग्वसालय् जूगु लिपि प्रशिक्षण ज्याझ्वःस नं लिपि प्रशिक्षक जुयाविज्यात ।

पुलांगु वाङ्मय ब्वनेत नेपाल लिपिया ज्ञान मदयेकं मगाःगुयात वाःचायेकाः थाय् थासय् **नेपाल लिपि** स्यनाविज्याःगुया प्रतिफल स्वरूप हे **नेपाल लिपि गुथि,** यें, **लिपि थपु गुथि,** यलया जन्म जूगु खः । वसपोलं वीर पुस्तकालय्स ज्या यानाच्वंवलय् अन वइपिं विद्वान्पिं कवि शिरोमणि लेखनाथ पौड्याल, नाटककार वालकृष्ण समपिन्त समेत नेपाल लिपि स्यनाविज्याःगु दु ।

अनुसन्धानकर्ताया रूपय् पं. हेमराज शाक्यजु :

पं. हेमराज शाक्यजु नेवाः समाजया छम्ह स्यल्लाम्ह अनुसन्धानकर्ता नं खः । बौद्ध क्षेत्रय् विशेष यानाः अनुसन्धान याइपिं हे मदुनिगु इलय् पं. हेमराज शाक्यजुं बौद्ध संस्कृतिया विविध पक्षयात कयाः अनुसन्धान यायेगु ज्या न्ह्याकाविज्यात, गुकिं यानाः अनुसन्धानया ख्यः तःब्या जूवंगु दु । वसपोलयागु तःधंगु कुतलं नेपाःया बौद्ध संस्कृति, कला आदि ध्वाथुइकेत वसपोलया अनुसन्धानं पिहांवःगु कृति ताःचा जुयाब्यूगु दु ।

पं. हेमराज शाक्यजुं दक्वसिबे न्हापां अनुसन्धान यानाः पिथनाविज्याःगु सफू **नेपाल लिपि संग्रह** खःसा बौद्ध संस्कृति ख्यलय् दक्वसिबे न्हापा थी थी विहारय् वनाः इपिं विहारया बांलाक अध्ययन यानाः पिथनाविज्याःगु अनुसन्धानात्मक सफू **बौद्ध विहार व ग्रन्थ सूची** खः । थुगु सफुतिइ वसपोलं नेपाः देया थी थी विहारया नां धलः उल्लेख यानाबिज्याःगु दु । गुगु सफू नेपाःया बहाः बहीया नां सिइकेत उपयोगी सिद्ध जूवंगु दु ।

बौद्ध सस्कृति व कलाया अनुसन्धानया क्षेत्रय् वसपोलं च्वयाबिज्याःगु दक्वसिबे तःधगु अनुसन्धानात्मक सफू **श्री स्वयम्भू महाचैत्य** खः । निइनिदं तक अनवरत अध्ययन अन्वेषण यानाः तयार यानाबिज्याःगु थुगु सफुतिइ विश्व सांस्कृतिक सम्पदाया धलखय् दुथ्याःगु स्वयम्भू महाचैत्यया ऐतिहासिक, भौगोलिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, पुरातात्त्विक, अभिलेख आदि सम्पूर्ण पक्षयात कःधानाः विस्तृत व्याख्या यानातःगु दु । थ्व छगू स्वयम्भू महाचैत्यया सम्पूर्ण खं चित्रण यानातःगु संग्रहालय रूपी सफू खः । स्वयम्भू महाचैत्यया विषययात कयाः थुलि विस्तृत जुइक वसपोलं यानाबिज्याःगु अनुसन्धानं बौद्ध जगत तथा नेपालभाषाया क्षेत्रय् तःधंगु देन जूवंगु दु ।

बौद्ध संस्कृतिया ख्यलय् वसपोलया मेगु तःधंगु अनुसन्धानात्मक कृति **नेपाल संस्कृतिया मूलुखा** खः । थुकिइ नेपाल बौद्ध संस्कृति नाप सम्वन्धित भिंखुगू प्रकारया विषयवस्तुयात कःघानाः दुग्यंक अन्वेषण यानाः तथ्य प्रमाण सहित न्ह्यब्वयातःगु दु । थ्व सफू नेपाः देया संस्कृतियात कःघानाः बांलाक विश्लेषण यानातःगु नेपालभाषाया ख्यलय् दक्वसिबे न्हापां पिहाँवःगु प्रबन्ध ग्रन्थ खः । वसपोलं च्वयाबिज्याःगु थुगु ग्रन्थया मुल्यांकन यासें श्री ५ को सरकारया **लोक सेवा आयोग अनुसन्धान एवं गोष्ठी शाखा**पाखें थुगु सफूयात **'क'** श्रेणी लाःगु घोषणा याःगु खः ।

पं. हेमराज शाक्यजुया अनुसन्धान क्षेत्र मध्यय् छगू **बौद्ध विहारया इतिहास** नं खः । वसपोलं बौद्ध इतिहासयात प्वत्तुप्वलाः भीगु न्ह्यःने न्ह्यब्वयेगु भ्वलय् **बौद्धनाथ स्तूप इतिहास, मयूरवर्ण महाविहार इतिहास, रुद्रवर्ण महाविहार, अक्षयेश्वर महाविहार, कामुकनाम महाविहार** आदि सफू च्वयाविज्याःगु दु । बौद्ध विहारयागु इतिहासया मालेज्यायात चकंकाबिइगु नापं उकीया विशेषतायात कुलाः न्ह्यब्वयेगु ज्याय् वसपोलयागु अग्रिम स्थान दु ।

पं. हेमराज शाक्यजुं नेपाःया ल्वहँपौ, सिजःपौ, ताडपत्र, तमसुकपत्र आदि दुग्यंक व्वनाः **लिच्छवि अभिलेख प्रकाश, मेडिभल नेपाल कोलोफोन्स् एण्ड इन्स्क्रिप्सन्स्, श्री हिरण्यवर्ण महाविहारयास्थित पिण्डपात्र-अभिलेख** आदि सफू भीगु न्हयःने न्ह्यब्वयाबिज्याःगु दु । थुपिं सफूत बुद्धधर्म व बौद्ध

संस्कृति अध्ययन याइपिन्त मूल श्रोत जुवंगु दु । थथेहे वसपोलं धार्मिक, सांस्कृतिक, रीतिथिति व परम्परायागु खं मानुमाला:, कुतुकुला: सकसिया न्ह्यःने न्ह्यब्वयेगु भ्कवलय् **सम्यक् महादान गुथि, श्री करुणामय बुंगमलोकेश्वरया सांस्कृतिक पृष्ठभूमि, नेपाःया बौद्ध सांस्कृतिक सम्पदा, श्री वसुन्धरादेवीया सांस्कृतिक पृष्ठभूमि** आदि सफू च्वयाबिज्याःगु दु । थुपिं सफुतिं नेपाःया सम्पूर्ण धैथें बौद्ध संस्कृतियात कःघानाच्वंगु दु ।

पं. हेमराज शाक्यजुं थःगु सम्पूर्ण जीवन हे बौद्ध संस्कृति लिपि, कला, अनुसन्धानया क्षेत्रय् छ्यलाबिज्याःगु दु । वसपोल छम्ह विशिष्ट अनुसन्धानकर्ता खः धैगु खँ वसपोलं थःगु जीवनय् पिकयाबिज्याःगु न्ह्यनिगू सफुतिं क्यनाच्वंगु दु । अभ्र नं वसपोलं न्ह्यन्ह्यदँया वैशय् तकं पिकयाबिज्याःगु **चय्प्यता क्वाः घाःसा** नांगु सफुतिं वसपोलयाके अनुसन्धानप्रति दुगु लगनशीलतायात उजागर यानाच्वंगु दु ।

बौद्ध संस्कृतिविद्या रूपय् पं. हेमराज शाक्यजु :

पं. हेमराज शाक्यजु नेपाःया बौद्धधर्म, संस्कृति, लिपिया विशेष ज्ञान दुम्ह, राष्ट्रिय जक मखु, अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रय् समेत बौद्ध संस्कृति व लिपिया पर्यायवाची संज्ञा थें जुइधुंकूम्ह व्यक्ति खः । बौद्ध संस्कृतिया विषययात कयाः न्ह्यागुं न्यंसां तिथिमिति समेत मपाक्क लिसः बिइफुम्ह वसपोल नेपाल बौद्ध धर्म व संस्कृतिया इन्साइक्लोपेडिया थें जुइधुंकूम्ह व्यक्ति खः । संस्कृति, इतिहास, पुरातत्त्व विषय कयाः उच्च शिक्षा ब्वनीपिं विद्यार्थीपिं व अनुसन्धान याइपिं विद्वानपिन्सं समेत वसपोलयाके कयावयाच्वंगु बौद्धिक ग्वहालिं वसपोलया विद्वत्ता प्रष्ट जुयाच्वंगु दु ।

पं. हेमराज शाक्यजुं भारत, जापान देया नापं यूरोप इत्यादि देशया प्रख्यात अन्वेषक विद्वान्पिं नेपालया बौद्धधर्म, संस्कृति, कला, भाषा, वाङमयया अनुसन्धान ज्या यायेत वइबलय् इमिगु अनुसन्धान ज्याय् पुरातात्त्विक अभिलेख पाठ ब्वनेगु, अर्थ छ्यायेगु, बौद्ध विहारया स्थलगत निरीक्षण याकाः तथ्य खं कनेगु याइम्ह पथप्रदर्शक एवं अनुसन्धान सहायक जुयाः ज्या यानाबिज्याःगु दु ।

वसपोलयाके ग्वहालि का:पिं नांजा:पिं अन्तरराष्ट्रिय अन्वेषक विद्वानपिं मध्यय् **राहुल सांकृत्यायन** (वि.स.२००८), **प्रो.टूची** (वि.सं.२००९रिखे), **पेटेक** (वि.स.२०१३ रिखे), **स्नेलग्रोब** (वि.सं.२०१३ रिखे यें, यल व ख्वपया बहा:बही तथा नेपालगञ्ज, जुम्ला, मुस्ताङ्, तक अनुसन्धान भ्रमण), **सीगफ्रेड लीन हार्ड** (वि.सं.२०२० रिखे), **हिदेनोबु ताकाओका** (वि.सं.२०३१), **नाकामुरा** (वि.स.२०३१ रिखे), **वि कोन्द्रोस** (वि.सं.२०३१) आदि उल्लेखनीय जू ।

पं हेमराज शाक्यजुया जीवनीयात कया: **हेमराज भिंतुना-देछा** नांगु **अभिनन्दन-ग्रन्थ** समेत पिहाँवयेधंकूगु दु । साहित्यकार सत्यमोहन जोशीजुया सम्पादनय्, बोधिपरिषद्, यलं पिथंगु थुगु सफुतिइ स्वदेशी तथा विदेशी विद्वानपिन्सं पं हेमराज शाक्यजुया विद्वत् प्रतिभायात कया: विश्लेषण यानात:गु दु ।

धर्मदेशक/प्रवचकया रूपय् पं. हेमराज शाक्यजु :

पं. हेमराज शाक्यजु छम्ह च्वमिजक मखु, छम्ह धर्मदेशक नापं प्रवचक नं ख: । वसपोलं थ:गु जीवनय् स्वदेशय् जक मखु विदेशय् थ्यंक वुद्धधर्म, नेपाल संस्कृति व लिपि विषययात कया: धमदेशना व प्रवचन वियाविज्या:गु दु ।

वसपोल जापानय् बिज्या:बलय् जापानया राजधानी टोक्योस Nepalese Scholar a dipt people of Eastern Institute या ग्वसालय् जूगु ज्याभ्वस दक्वसिवय् न्हापां **शाक्यमुनि व सप्तबुद्ध** विषयस धर्मदेशना बियाबिज्यात । धर्मदेशनाया भ्वलय् Shishin-kai Association of Japan या ग्वसालय् टोक्योस हे जूगु मेगु ज्याभ्वस **सद्धर्मपुण्डरिक सूत्र** विषयस न्वंवानाबिज्यात । अथेहे Nepal Japan Society या ग्वसालय् जूगु ज्याभ्वस **स्वयम्भू महाचैत्य** विषयस धर्मदेशना बियाबिज्यात ।

पं. हेमराज शाक्यजुं लोटस रिसर्च सेन्टरपाखें वि.सं.२०५१ भाद्र महिनाय् अक्षयेश्वर महाविहारय् व वि.सं. २०५४ श्रावण महिनाय् रत्नाकर महाविहारय् जूगु गुंलाया धर्मदेशनाय् क्रमश: **गुंलाधर्मया महत्त्व व उकिया क्रियाकलाप** व **बुद्धधर्मय् पलेस्वांया महत्त्व** विषयस धर्मदेशना बियाबिज्यात ।

थ्व बाहेक न प. हेमराज शाक्यजुं भारत भ्रमणया इलय् अन न थी थी थासय् नेपाःया संस्कृति, लिपि आदि विषययान कयाः प्रवचन बियाबिज्याःगु जुल ।

संघ/संस्थाय् संलग्न :

संघ/संस्थाय् संलग्न जुइगु भ्रूवलय् प. हेमराज शाक्यजु नेपाःदेया थी थी नां जाःगु संघ/संस्थाय् गनं सल्लाहकारया रूपय्, गनं मानार्थ सदस्यया रूपय्, गनं सदस्यया रूपय् संलग्न जुयाच्वनाबिज्याःगु दु । वसपोल नेपाःदेया बुद्धधर्म व संस्कृतिया ख्यलय् नांजाःगु छगू संस्था **लोटस रिसर्च सेन्टरय्** वरिष्ठ सल्लाहकारया रूपय् च्वनाबिज्याःगु दु । थुगु संस्थाया उद्देश्य अनुरूप न्ह्यावनेत आवश्यक ग्वहालि यायेगु भ्रूवलय् सेन्टरपाखें बु.स. २५३८ दं बुद्ध जयन्तीया उपलक्ष्यय् आयोजना जूगु **ध्यान पारमिताया व्यावहारिक पक्ष** व बु.स.२५४५ दं बुद्ध जयन्तीया उपलक्ष्यय् आयोजना जूगु **बोधिचित्त** विषयक निवन्ध प्रतियोगिताय् निवन्धया मूल्याङ्कनकर्ता जुयाः ग्वहालि यानाबिज्याःगु दु । अथेहे सेन्टरया ग्वसालय् वि.सं.२०५३ व २०५४ सालय् जूगु अनुसन्धान विधि तालिमय् **अनुसन्धानया महत्त्व** विषययात कयाः प्रशिक्षण बियाबिज्याःगु जुल । थुगुहे सेन्टरपाखें बि.सं. २०५७ जेष्ठ ७ गते अक्षयेश्वर महाविहारय् **पञ्चबुद्धात्मक श्री स्वयम्भू धर्मधातु वागीश्वर : नेपालमण्डलया बौद्धसंस्कृतिया स्रोत** विषयस ग्वसाः ग्वःगु प्रवचन ज्याभ्रूवःया **सभापति**, वि.सं. २०६० वैशाख ८ गते वीरेन्द्र अन्तरराष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्रय् आयोजना जूगु **नवग्रन्थ समारोह**या प्रथम चरणया ज्याभ्रूवः अन्तर्गत् **अष्टसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता विमोचन** कार्यक्रमया **सभापति** जुयाबिज्याःगु जुल ।

पं.हेमराज शाक्यजुयात नेपाल प्राकृतिक तथा सास्कृतिक संरक्षण सम्पदापाखें वि. सं. २०४९ सालय् उगु सम्पदाया **मानार्थ सदस्य** लःल्हाःगु जुल । अथेहे ने. सं. १११३ सालय् नेपाल भाषा एकेडमी नं थःगु प्राज्ञिक कार्य-कारिणी समितिया **सदस्यता** प्रदान याःगु जुल । वि. सं. २००५ सालय् पं. रत्नबहादुर वज्राचार्यजुपाखें स्थापित **पुण्योदयाश्रम** नागु संघय् यक्वः ग्वहालि यानाबिज्याःगु जुल । थ्व बाहेक नं वसपोल बौद्ध विहार संघ, यलया **सदस्य**,

नेपाल जर्मन रिसर्च सेन्टरय् **प्रशिक्षक**, लिपि थपु गुथि, यलया **संरक्षक**, बोधि परिषद्या **सदस्य**, नेपाल भाषा मंका: खल:या व नेपालभाषा परिषद्या **आजीवन सदस्यया** रुपय् नं संलग्न जुयाच्वनाबिज्या:गु दु ।

सम्मान/उपाधि :

पं. हेमराज शाक्यजुयात नेपा:या बौद्धधर्म, संस्कृति, लिपि, भाषा व साहित्य आदि थी थी क्षेत्रय् यानाबिज्या:गु योगदानयात कदर यासें वसपोलयात सरकारीस्तरं व जनस्तरं थी थी सिरपा, उपाधि, हना-पौ, अभिनन्दन-पौ, सुभाय्-पौ, लुमन्ति-पौ आदि ल:ल्हानात:गु दु । वसपोलयात आ:तक्कया दुने ल:ल्हानात:गु थीथी सिरपा, उपाधि व हना-पौ थुकथं दु –

क. सिरपा :

१. वि. सं. २००८ सालं ललितपुर रक्षा मण्डलपाखें आयोजना या:गु **ललितपुर आदर्श कला प्रदर्शनी** स्वर्णाक्षर रञ्जना लिपि प्रदर्शन यानाबिज्या:गु वापत **प्रथम श्रेणी प्रमाणपत्र** ल:ल्हा:गु जुल ।

२. नेपालभाषाया साहित्य ख्यलय् पं. हेमराज शाक्यजुया अनन्त कुतलं पिहाँव:गु **नेपाल संस्कृतिया मूलुखा** नांगु सफू ने. सं. १०८९ सालय् दकलय् ग्यसूला:गु प्रवन्ध सफू घोषित जूगु ख: । नेपालभाषा व बुद्धधर्मय् आधारित थी थी विषयवस्तुयागु विस्तृत रूपं अध्ययन अनुसन्धान याना: वसपोलं प्रबन्ध काव्य मार्फत नेपालभाषा साहित्यया क्षेत्रय् बियाबिज्या:गु योगदानयात कदर यासें **च्वसापासापाखें** ने. सं. १०८९ या **श्रेष्ठ सिरपा** नापं **दसिपौ** ल:ल्हागु जुल । लुमंकेवह:जू नेपालभाषा साहित्यया ख्यलय् प्रबन्ध काव्य मार्फत **श्रेष्ठ सिरपा** त्याकाविज्या:म्ह न्हापांम्ह व्यक्ति पं. हेमराज शाक्यजु ख: ।

३. पं. हेमराज शाक्यजुया अपूर्व तपस्यां २२ दँ तक दृढ लगनशीलताया प्रतिफल स्वरूप पिदंगु कृति **श्री स्वयम्भू महाचैत्य** नांगु सफू नेपालभाषा साहित्यया क्षेत्रय् ११०१ दँया सर्वोत्कृष्ट निबन्ध व प्रबन्ध काव्य घोषित जूगु ख: । अथेजूगुलिं **च्वसापासापाखें** थुगु सफू च्वयाबिज्या:गु बापत वसपोलयात

श्रेष्ठ सिरपा व दसिपौ लःल्हागु जुल । मिइकेवहःजू थुगु सफू उगु इलय् नेपालभाषाया क्षेत्रय् पिहाँवःगु मफू मध्यय् दर्क्वांमिबे तःपँगु सफू खः ।
४. बहुआयामिक व्यक्तित्वया प्रतिमूर्ति प. हेमराज शाक्यजु थःगु जीवनकालय् अथक परिश्रम यानाः नेपालया बौद्धसंस्कृति, धर्म, भाषा, लिपि, अभिलेख आदि विविध क्षेत्रय् यानाबिज्याःगु अमूल्य योगदानयात कदर यासें नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानपाखें पं. हेमराज शाक्यजुयात जुजु श्री ५ वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवया करकमलं वि. सं. २०४२ सालय् **महेन्द्र प्रज्ञा पुरस्कार** लःल्हागु जुल ।
५. नेपाःया इतिहास तथा संस्कृति विधाय् पं.हेमराज शाक्यजु यानाबिज्याःगु योगदानयात उच्च कदर यासे संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयपाखें वि. सं. २०५८ सालया **बाबुराम आचार्य राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कार** लःल्हाःगु जुल ।
६. पं. हेमराज शाक्यजुं यलया नांजाःगु मूवहाः मध्यय् छगू मयूरवर्ण महाविहार या दुग्यंक अध्ययन अन्वेषण यानाः **मयूरवर्ण महाविहार इतिहास** नांगु सफू च्वयाबिज्याःगुया कदर स्वरुप मयूरवर्ण महाविहार भिन्छेवहाःपाखें वसपोलयात ने. सं. १०९३ सालय् **स्वर्ण पदक** लःल्हाःगु जुल ।
७. पं. हेमराज शाक्यजुं यल देया पुलांगु राजप्रसादया ऐतिहासिक खँ समावेश यानाः **माणिगल राजप्रासाद** नांगु सफू च्वयाबिज्याःगुया कदर स्वरूप वसपोलयात मंगलबजार बुद्ध जयन्ती समारोह समितिपाखें ने. सं. १०९४ सालय् स्वर्ण पदक लःल्हाःगु जुल ।
८. पं. हेमराज शाक्यजुं सरकारी सेवाय् इमान्दारीपूर्वक अनुशासनय् च्वनाः ज्या यानाबिज्याःगुलिं वि. सं. २०२४ सालं श्री ५ महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवया करकमलं **गोरखा दक्षिणबाहु** तक्मां विभूषित जूगु जुल ।
९. पं. हेमराज शाक्यजुं सराकारी सेवा यायेगु भ्वलय् **जनपद सेवा पदक**, यक्व ई तक्क सरकारी सेवा यानाबिज्याःगु वापत **दीर्घ सेवा पत्त** पदकं विभूषित जूगु जुल ।
१०. पं. हेमराज शाक्यजुं नेपाया लिपि, संस्कृति व इतिहासया क्षेत्रय् यानाबिज्याःगु अमूल्य योगदानया कदर स्वरुप वसपोलयात बि.सं. २०३१ सालं **शुभ राज्याभिषेक पदक** लःल्हाःगु जुल ।

११. पं. हेमराज शाक्यजु नेपालभाषा, साहित्य, इतिहास, संस्कृतियात तःमि यायेत यानाबिज्याःगु योगदानयात वाःचायेकाः बुद्धज्योती धाख्वा सिरपा समितिपाखें वसपोलयात **बुद्धज्योती धाख्वा नगद सिरपा** लःल्हागु जुल ।

ख. उपाधि :

१. पं. हेमराज शाक्यजुं नेपालभाषा, साहित्य, इतिहास, संस्कृतियात तःमि यायेत यानाबिज्याःगु कृतित्व व महत्त्वपूर्णगु योगदानयात वाःचायेकाः नेपालभाषा परिषदया विद्वत्सभां पं. हेमराज शाक्यजुयात **भाषाथुवाः** यागु **मानार्थ उपाधि** देछाःगु खः । थुगु उपाधि ने. सं. ११११ कछलागा एकादशी खुन्हु देछाःगु जुल ।
२. नेपाल सांस्कृतिक एवं प्राकृतिक सम्पदा संरक्षण संघपाखें वि. सं. २०४९ साल वैशाख ६ गते वसपोलयात संघया **मानार्थ सदस्य** उपाधि लःल्हाःगु जुल ।
३. थःगु मां भाषाया माध्यमं राष्ट्रिय भाव ब्वल्हंका नेपाः देयागु इतिहास, संस्कृति, लिपि, धर्म आदि थी थी विधास थःगु हे कुतलय् आपालं अनुसन्धान यानाः **श्री स्वयम्भू महाचैत्य** थेंजाःगु अमूल्य कृति न्ह्यब्वयाः नेपाः देया बुद्धधर्म, साहित्य, इतिहास व संस्कृतिया धुकू जायेकाबिज्याःम्ह पं. हेमराज शाक्यजुयात **हेमराज भिंतुना देछा** लःल्हाःगु सुअवसरय् बोधि परिषद्, यलं कदर स्वरुप **स्वयम्भूरत्न** उपाधि देछाःगु खः । थुगु उपाधि ने. सं.१११३ सालय् देछाःगु जुल ।
४. पं. हेमराज शाक्यजुयागु विद्वत् प्रतिभायात कदर यासें जापानया छगू संस्थां ई. सं. १९९१ सालय् **The best scholar of the world** उपाधि लःल्हाःगु जुल ।

ग. हना-पौ, अभिनन्दन-पौ, सुवा-पौ :

१. पं. हेमराज शाक्यजुं **श्री स्वयम्भू महाचैत्य** ग्रन्थ च्वयाबिज्याःगु लसताय् स्वयम्भू विकास मण्डलपाखें नेपाल सम्वत १११३, सिल्लागा ३ कुन्हु स-सम्मानपूर्वक **अभिनन्दन-पत्र** लःल्हाःगु जुल ।
२. पं. हेमराज शाक्यजुं **नेपाःया बौद्ध सांस्कृतिक सम्पदा** सफू च्वयाबिज्याःगुलिं थुगु सफूया प्रकाशक शाक्य अफसेट प्रेशपाखें ने. सं. १११५ कौलागा ४ वुधवार कुन्हु **सुवा–पौ** लःल्हागु जुल ।

३. प. हेमराज शाक्यजु अमूल्य कृतित च्वया: ज्ञानया भण्डार त:फां यायेगु कुत: यानाबिज्या:गुलिं **सनातन धर्मसेवा समिति**, ललितपुर जिल्ला शाखापाखें २०५४ माघ १९ गते कुन्हु **अभिनन्दन-पत्र** ल:ल्हा:गु जुल ।
४. पं. हेमराज शाक्यजु यानाविज्यानाच्वगु योगदानयात सम्मान यासें गणेशमान सिंह अध्ययन प्रतिष्ठानपाखें वि. स. २०५४ चैत्र २६ गते कुन्हु **सम्मान-पत्र** ल:ल्हा:गु जुल ।
५. पं. हेमराज शाक्यजुं श्री वैश्रवर्ण महाविहार जिर्णोद्धार जूगु उपलक्ष्यय् **श्री वैश्रवर्ण महाविहार छगू अध्ययन** सफू च्वयाबिज्या:गुया कदर स्वरुप वसपोलयात श्री वैश्रवर्ण महाविहार सुधार समितिपाखें ने. सं. ११२१ कौलाथ्व कतिपुन्हि कुन्हु **हना-पौ** ल:ल्हागु जुल ।
६. बौद्ध विहार संघ, यलय् वि.सं. २०४७ सालंनिसें मनोनित पदय् च्वना: अमूल्य योगदान वियाबिज्या:गुयात लुमंकुसे बौद्ध विहार संघ, यलया रजत जयन्तीया लसताय् तत्कालीन सम्माननीय प्रधानमन्त्री गिरिजा प्रसाद कोइरालापाखें वि. स. २०५७ साल मंसीर २२ गते वसपोलयात **कदर-पत्र** ल:ल्हा:गु जुल ।
७. पं. हेमराज शाक्यजुयात वसपोलं नेपा:या इतिहास, धर्म, संस्कृति, कला आदि क्षेत्रय् यानाबिज्या:गु योगदानयात लुमंकुसे रोटरी क्लब,यलपाखें नेपाल सम्वत ११२१ दिलाथ्व प्रतिपदा शुक्रवार कुन्हु **हना-पौ** देछा:गु जुल ।
८. नेपा:या सनातन धर्म संस्कृति व संस्कृत वाङ्मयया क्षेत्रय् महत्वपूर्ण योगदान ब्यूगु बापत पं. हेमराज शाक्यजुयात तत्कालीन सम्माननीय बडा गुरुज्यूया आतिथ्यताय् वि. सं. २०५५ असार २५ गते गुरु पुन्हि कुन्हु सनातन धर्म सेवा समितिपाखें **अभिनन्दन-पत्र** देछा:गु जुल ।
९. पं. हेमराज शाक्यजुं दुग्यंक अध्ययन अनुसन्धान याना: **रुद्रवर्ण महाविहार छगू अध्ययन** नामक ग्रन्थ च्वया: ओकुबहायागु गौरव, यश, कीर्ति अभिवृद्धि यानाबिज्या:गु लसताय् वसपोलयात स-सम्मानपूर्वक बु.सं.२५३८ दँ बुद्ध जयन्ती समारोह समिति, ओकुबहा:, यलपाखें **हना-पौ** देछा:गु जुल ।
१०. रत्नाकर महाविहार हख:बहा:या ग्वसालय् आयोजना जूगु २५४० दँ क्यंगु बुद्ध जयन्तीया लसताय् पं. हेमराज शाक्यजुं **प्रस्तर मूर्तिकला** नांगु सफू

च्वयाबिज्या:गुलि वसपोलयात कदर यासें ने. स. ११११६ वैशाख शुदि १५कुन्हु तत्कालीन प्रधानमन्त्री शेरबहादुरया समुपस्थितिइ **अभिनन्दन-पत्र** देछ्या:गु जुल ।

११. पं. हेमराज शाक्यजुं यलया प्रसिद्धगु बौद्ध बहा: बही मध्यय् छगू बही **कामुकनाम महाविहार, क्वाय् बही** (त:धंगु) विषयस परिचयात्मक सफू च्वयाबिज्या:गु लसताय् ने. सं. ११२० यँलाध्व पंचमी खुन्हु वसपोलयात **हना-पौ** ल:ल्हा:गु जुल ।

१२. पं. हेमराज शाक्यजुं रक्षेश्वर महाविहारया ऐतिहासिक पृष्ठभूमियात क:घाना: **रक्षेश्वर महाविहार छगू अध्ययन** सफू च्वयाबिज्या:गुलिं उकिया कदर स्वरुप थुगु विहार निर्माण समितिं वि. सं. २०५६ वैशाख शनिवार कुन्हु **हना-पौ** देछ्या:गु जुल ।

१३. श्री ५ या सरकार पुरातत्त्व विभागय् ताकालं निसें च्वना: विभाग नापं सम्वन्धित ज्याय् निरन्तरता बिया: नेपाली संस्कृतिया श्रीवृद्धिया नितिं विशेष योगदान बियाबिज्या:गुया स-सम्मान स्वरुप नेपाल संस्कृति प्राध्यापक समाजं सम्माननीय राजपरिषद्या समुपस्थितिइ **सम्मान-पत्र** ल:ल्हा:गु जुल ।

१४. पं. हेमराज शाक्यजुं २५४७ दँ बुद्ध जयन्ती समारोहया लसताय् यशोधर महाविहारय् विराजमान जुयाच्वंम्ह श्री मंजुश्रीया विषययात कया: **यशोधर महाविहार स्थित गुरु मंजुश्रीयागु छगू इतिहास** नांगु सफू च्वयाविज्या:गुलिं बु.स.२५४७ दँ बुद्ध जयन्ती समारोह समिति यशोधर महाबिहारपाखें **हना- पौ** देछ्या:गु जुल ।

१५. पं. हेमराज शाक्यजुं **चैत्यया थ:गु आत्मकथा संक्षिप्त परिचय** सफू च्वयाविज्या:गुलिं उकिया कदर स्वरूप पुस्तकया प्रकाशक बेखाराज वज्राचार्य पं. दिव्यवज्र वज्राचार्यया समुपस्थितिइ ने. सं. १११३ गुंलागा मंगलबार खुन्हु **हना-पौ** ल:ल्हा:गु जुल ।

१६. वसुन्धरादेवी पूजाया लसताय् **श्री वसुन्धरादेवी म्हसिइके** पुस्तक च्वयाविज्या:गुलिं श्री जयमनोहर महाविहार, सौबाहा:, यलपाखें ने. सं. १११८ गुंलाध्व पुन्हि कुन्हु पं. हेमराज शाक्यजुयात **हना-पौ** ल:ल्हा:गु जुल ।

१७. पुलांगु नेपालभाषा खँग्व: धुकू पिथनेत **नेपालभाषा खँग्व: धुकू निर्माण**

समितिया दुजः जुयाः **A Dictionary of Classical Newari** पिथनेगु ज्याय् ग्वहालि यानाविज्याःगुलि थुकिया लुमन्ति कथं नेपालभाषा खंग्वः धुकू निर्माण समितिपाखें नें. सं. ११२० सालय् **लुमन्ति-पौ** देछाःगु जुल ।
१८. नेपाल लिपिया ख्यः तःव्याकेत दुनुगलंनिसें आपालं आपाः वःवियाविज्याःगुलिं पं. हेमराज शाक्यजुयात महादेव स्थान नेवाः पुचःपाखें नें. सं. १११९ सालय् **हना-पौ** देछाःगु जुल ।
१९. पं. हेमराज शाक्यजुं अक्षयेश्वर महाविहारया ऐतिहासिक पक्षयात समावेश यानाः **अक्षयेश्वर महाविहार-छगू अध्ययन** नांगु सफू च्वयाविज्याःगुलिं बु. सं. २५३९ दँ बुद्ध जयन्ती समारोह समिति अक्षयेश्वर महाविहारपाखें वि. सं. २०५२ वैशाख ३० गते कुन्हु वसपोलयात **प्रशंसा-पत्र** लःल्हाःगु जुल ।
२०. पं. हेमराज शाक्यजुं **लोकाकीर्ति महाविहार काष्ठकलाया बुद्ध जीवनी** नांगु सफू च्वयाविज्याःगुलिं बु. सं. २५४३ दँ बुद्ध जयन्ती समारोह समिति लोकाकीर्ति महाविहारपाखें सम्माननीय डा. केशरजंग रायमाझीया प्रमुख आतिथ्यताय् वि. सं. २०५६ वैशाख १६ गते कुन्हु वसपोलयात **हना-पौ** लःल्हाःगु जुल ।
२१. पं. हेमराज शाक्यजुं नेपालभाषा, लिपि, जाति, साहित्य, धर्म व संस्कृति थकायेत ज्वःमदुगु योगदान वियाविज्याःगुलिं माभाय् पुचः, यलपाखें नें. सं. ११२२ बछलागा पंचमी कुन्हु वसपोलयात **हना-पौ** लःल्हाःगु जुल ।
२२. ललित महोत्सव २०५५ या लसताय् लिपि थपु गुथि, यलपाखे प्रदर्शन याःगु प्राचीन लिपि ब्वज्याय् आवश्यक हलंज्वलं वियाः ग्वहालि यानाविज्याःगुलिं पं. हेमराज शाक्यजुयात लिपि थपु गुथि, यलपाखें **सुभाय्-पौ** लःल्हाःगु जुल ।
२३. हनेबहःम्ह भाषाजवाः धर्मादित्य धर्माचार्यजुया झ्वाता पलिस्था यायेगु ज्याय् माःगु ग्वहालि यानाबिज्याःगुलिं पं. हेमराज शाक्यजुयात मां भाय् पुचः, यलपाखें ने. सं. १११९ सालय् **सुभाय्-पौ** लःल्हाःगु जुल ।
२४. पं. हेमराज शाक्यजुं नेपाःया बुद्धधर्म व बौद्ध संस्कृतियात थकायेगु ज्याय् ज्वःमदुगु योगदान बियाबिज्याःगुलिं सिद्धि इन्द्र स्मृति कोषपाखें वसपोलयात वि. सं. २०६० सालय् स-सम्मानपूर्वक **हना-पौ** लःल्हाःगु जुल ।

२५. पं. हेमराज शाक्यजु च्वयाबिज्याःगु **मयूरवर्ण महाविहार संक्षिप्त इतिहास** सफू निक्वःगु संस्करण जुयाः पिथंगु लसताय् बु. सं. २५४२ दँ बुद्ध जयन्ती समारोह समिति भिन्छेबाहाः, यलपाखें सम्माननीय प्रधानमन्त्री गिरिजाप्रसाद कोइरालाया समुपस्थितिइ ने. सं. १११८ बछलाथ्व चतुर्दशी कुन्हु वसपोलयात **अभिनन्दन-पत्र** देछ्याःगु जुल ।

२६. पं. हेमराज शाक्यजुं बौद्धधर्म संरक्षण व सम्वर्द्धनया नितिं यानाबिज्याःगु अमूल्य योगदानयात कदर यासें हिरण्यवर्ण महाविहार विहार तारेमाम संघया ग्वसालय् जूगु बु. सं. २५४५ दँ बुद्ध जयन्ती मूल समारोह समितिपाखें वि. सं. २०५८ वैशाख १३ गते आइतबार कुन्हु जुजु वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवया करकमलं वसपोलयात **कदर-पत्र** लःल्हाःगु जुल ।

कृति विभाजन :

पं. हेमराज शाक्यजुया जीवनय् दक्वसिबे न्हापां ने. सं. १०७३ सालय् पिदंगु सफू **नेपाल लिपि संग्रह** खः । उगु इलंनिसें थौंतक्क (ने. सं. ११२४) या दुने तःधंगु चिइधंगु यानाः न्हय्निगु (७२) सफूत पिदनेधुंकूगु दु । थुकी सह–सम्पादन कथं पिदनाच्वंगु ३ गू सफू नं दुथ्यानाच्वंगु दु । थ्व बाहेक मेगु फुक्क अध्ययन अन्वेषणया क्रमय् गुलिं मौलिक, गुलिं सम्पादित, गुलिं अनुवादित रुपं च्वयातःगु दु । थुपिं फुक्क कृतियात व्वथलेबलय् थुकथं खनेदु ।

थी थी ने.सं.य् पिदंगु थुपिं सफूत थी थी विषय अन्तर्गत थुकथं व्वथले छिं -

नेपालभाषां च्वयातःगु - ६३ गू
नेपालीभाषां च्वयातःगु - ५ गू
नेपालभाषा व अंग्रेजीभाषां च्वयातःगु - २ गू
नेपालभाषा, नेपाली व संँय्भाषां च्वयातःगु - १ गू
अंग्रेजीभाषां च्वयातःगु - १ गू

क) लिपि विषयक सफू

१. नेपाल लिपि संग्रह (१०७३)
२. नेपाल लिपि प्रकाश (१०९३)
३. नेवारी वर्ण परिचय (१०८०)
४. लिपि विकास तालिका (१०८३)
५. हेमराजया हस्तलिपिकला (११२१)

ख) अभिलेख विषयक सफू

१. श्री हिरण्यवर्ण महाविहारस्थित पिण्डपात्र अभिलेख (११००)
२. श्री रुद्रवर्ण महाविहारस्थित तालपत्र अभिलेख (११००)
३. लिच्छवि अभिलेख प्रकाश (१०९०)
४. मेडिभल नेपाल कालोफोन्स् एण्ड इन्स्क्रिपसन्स् (१०९०)
५. श्री ५ महेन्द्र स्मृति अभिलेख (११०६)
६. डोकुमेन्टस् फ्रम् दि रुद्रवर्ण महाविहार (११००)
७. श्री रुद्रवर्ण महाविहारस्थित विभिन्न अभिलेखया सारांश अर्थ (११११)
८. करुणामय श्रीबुंगमलोकेश्वरया महत्त्वपूर्ण शिलापत्रया भाषानुवाद (१११२)
९. भिमसेन मूर्तिको संक्षिप्त परिचय (११२२)

ग) बाहा:, बही, देग:, लायकू विषयक ऐतिहासिक विवरणं जायाच्वंगु सफू

१. महाबौद्ध मन्दिर इतिहास (११०८)
२. रुद्रवर्ण महाविहार परिचय (१०९०)
३. मयूरवर्ण महाविहार इतिहास (१०९३)
४. श्री वैश्रवर्ण महाविहार संक्षिप्त इतिहास (११०५)
५. भास्करकीर्ति महाविहार येटखाबाहा: छगू अध्ययन (१०९९)
६. पूचो छगू अध्ययन (१०९६)
७. माणिगल राजप्रासाद (१०९४)
८. कुम्भेश्वर इतिहास (१०८१)
९. श्री विद्याधरी विजयेश्वरीस्थान संक्षिप्त परिचय (१०९८)

१०. संक्षिप्त आर्यवलोकितेश्वर परिचय (१०८०)
११. स्वयम्भू स्थित शान्तिपुर छगू अध्ययन (१११४)
१२. रुद्रवर्ण महाविहार छगू अध्ययन (१११४)
१३. अक्षेश्वर महाविहार पूचो छगू अध्ययन (१११५)
१४. रक्षेश्वर महाविहार पूच्वः क्वथुबही संक्षिप्त परिचय (१११८)
१५. कामुकनाम महाविहार ख्वाय्बहि संक्षिप्त परिचय (११२०)
१६. श्री वैश्रवर्ण महाविहार छगू अध्ययन (११२१)
१७. महाबोधिमण्डप विहार महाबुद्ध देगः संक्षिप्त परिचय (१११७)
१८. श्री चरण पादुका (१११८)

घ) बाहाः, बही, ग्रन्थ, मूर्ति आदिया धलः सफू

१. नेपाल बौद्ध विहार व ग्रन्थ सूची (१०७७)
२. बौद्ध कला अनुसन्धान सूची (१०८०)
३. यलया विहार चैत्य व धर्मधातु आदिया संक्षिप्त विवरण सूची (१११०)
४. महायानी बौद्ध देवता नाम सूची (१११२)
५. आर्य भद्रकल्पिकसूत्रानुसार द्वलछि व प्यम्ह बुद्धपिंगु नाम अनुस्मरण सूची (१११७)
६. महायानी बौद्धग्रन्थ सूची (१११६)

ङ) सांस्कृतिक समारोह व गुथि सम्बन्धी सफू

१. सम्यक् महादान गुथि (११०५)
२. इल्हने सम्यक् (१०९६)
३. इल्हने सम्यक् इतिहास व थ्वया ज्याभ्वः (१११२)
४. श्री करुणामय बुंगमलोकेश्वरया सांस्कृतिक पृष्ठभूमि (११११)
५. श्री वसुन्धरादेवीया सांस्कृतिक पृष्ठभूमि (१११४)
६. नेपाःया बौद्ध सांस्कृतिक सम्पदा (१११५)

च) सामाजिक रीतिथिति व संस्कृति विषयक सफू

१. नेपाल संस्कृतिया मूलुखा (१०८९)
२. न्हूदँ क्यंगु लसताय् भिंतुना (११११)
३. बौद्ध विधि कथं जंकुया संक्षिप्त परिचय (११११)
४. पूजार्पण व सेवाया पुण्यफल प्रशंसा (१११२)
५. न्हूदँ क्यंगु लसताय् भिंतुना (१११२)
६. धर्म संस्कृतिया बसुजा ज्वलं (१११३)
७. चय्प्यता क्वाः घासा (११२४)
८. गुँलाधर्मया महत्त्व व थ्वया ज्याझ्वः (१११७)

छ) बौद्ध शिक्षा परम्पराया सफू

१. बौद्ध शिक्षा प्रथम भाग (१०७८)
२. त्रिशरणगमन शिक्षा व धारणी पाठ चर्या (१११२)

ज) वास्तुकला व मूर्तिकला सम्बन्धी सफू

१. स्थिरोभव वाक्य (१०९१)
२. बुद्धमूर्ति छगू अध्ययन (१०९७)
३. लोकाकीर्ति महाविहार काष्ठकलाया बुद्ध जीवनी (१११९)
४. प्रस्तर मूर्तिकला परिचय (१११६)

झ) सूत्र, मन्त्र, तुतः सम्बन्धी सफू

१. त्रिभाषा युक्त आर्यभद्रचरी (१०९३)
२. आर्यनामसंगीति, ताराशतनाम स्त्रोत्र व आर्य भद्रचरी प्रणिधान (११०७)
३. आर्यनामसंगीति परिचय (१०९८)
४. आर्यअपरिमित सूत्र (१११६)
५. करुणामयको प्रसिद्धि प्राप्त ओँ मणिपद्मे हुँ (१११९)

ट) पुलांगु नाटक सम्पादन जुयाः पिदंगु सफू

१. जुजु भूपतीन्द्रमल्लजुया **विक्रमचरित** (१०९०)

ठ) बौद्ध देवीदेवतापिंगु ऐतिहासिक परिचयात्मक सफू

१ यशोधर महाविहारस्थित मंजुश्रीया छगू इतिहास (१११३)
२. लु च्वयात:गु प्रज्ञापारमिता सफू म्हसिइके (१११६)
३. श्री वसुन्धरादेवी म्हसिइके संक्षिप्त परिचय (१११७)

ड) चैत्य विषयक ऐतिहासिक विवरण जायाच्वंगु सफू

१. श्री स्वयम्भू महाचैत्य (१०९८)
२. चैत्यया थ:गु आत्मकथा संक्षिप्त इतिहास (१११३)
३. सर्वदुर्गति परिशोधन मण्डलाकृति पद्मोपरिजिनालंकृत चैत्य (१११९)
४. श्री स्वयम्भू चैत्यया गर्भगृहस बिज्यानाच्वंपिं पंचतथागतया मूर्ति (१११८)
५. बौद्धनाथ स्तूप संक्षिप्त इतिहास (१०९१)

इलय् ब्यलय् थीथी पत्रपत्रिकास पिदनाच्वंगु च्वसु धल:

पं. हेमराज शाक्यजुया दक्वसिबे न्हापां पिहाँव:गु च्वसु **पुज्य गुरु धर्मादित्य धर्माचार्यजु नापं बौद्धकला अनुसन्धान** नांगु ख: । थुगु च्वसु ने. सं. १०८५ सालय् च्वसापासा, यैंपाखें पिदंगु **सितु** निलापतिइ पिहाँव:गु ख: । ने. सं. १०८५ निसें थौं तक्कया दुने वसपोलया थी थी पत्रपत्रिकाय् याना: मुक्कं सुइछपु च्वसु पिदनेधुंकूगु खनेदु । थुकिइ नेपालभाषां च्वयात:गु नीइनिपु, नेपालीभाषां च्वयात:गु खुपु, अंग्रेजीं च्वयात:गु स्वपु दु । थुपिं च्वसु व पिहाँव:गु पत्रिका थुकथं दु -

च्वसुया छ्यं	**पिदंगु पत्रिका, पिदंगु मिति**
१. यल देश (ललितपुर) - एक परिचय ,	धरणी (पाक्षिक) विशेषाङ्क, ने. सं. १११२ ।
२. श्री स्वयम्भू महाचैत्यप्रति तिब्बतका धर्मगुरुहरुको आस्था -	सम्बोडा, vol.01, no.1,June-Aug 1991
३. शाक्यमुनि बुद्धया रुपकाय ध्यान व तिसाया अर्थ विशुद्धि -	तिसा, दँ ६,पौल्या: ३ -८, ल्या: ३, ने. सं. १११२ ।

४. श्री हिरण्यवर्ण महाविहार	धर्मज्योति, पौल्या: ३९-४१ ने. सं. १११२ ।
५. बालिफ:या छत्वा:चा खँ	विश्वशान्ति, दँ २ अंक २, पौल्या: ५६-५८, बु. सं. २५३६ ।
६. मानदेव संस्कारित श्री चक्रवर्ण महाविहार संक्षिप्त परिचय	युवा बौद्ध, पौल्या: ११-१४, बु.सं. २५३६ ।
७. दीपङ्कर तथागत प्रदर्शन	शान्तिदूत, पौल्या: ३३-४४, बु. सं. २५१२ ।
८. बुद्धजीवनी सम्बन्धी नेपाली कला	शान्ति विजय, पौल्या: ७-११, बु. सं. २५१५ ।
९. श्री स्वयम्भू महाचैत्यया संक्षिप्त परिचय	नील:,पौल्या: ५-१०, ने. सं. १०९८ ।
१०. मन्द:या छत्वा:चा परिचय	मन्द, पौल्या: १-४, ने. सं. ११०० ।
११. सप्तपुर महाविहार छगू अध्ययन	शान्ति विजय,पौल्या:५७-६४, ने.सं. १०८९ ।
१२. पूज्य गुरु धर्मादित्य धर्माचार्यजुनाप बौद्धकला अनुसन्धान	सितु, पौल्या: ४६-१०२, दँ २, ल्या: ३, ने. सं. १०८५ ।
१३. प्रसिद्ध धर्मावतार गुँलाया संक्षिप्त चर्चा	युवक बौद्ध,पौल्या: २५-३०, बु. सं. २५१५ ।
१४. बुद्धया प्रकारान्तर	सिलु, पौल्या: ३२ - ३७ बु. सं. २५३१, अंक २ ।
१५.Introduction to Buddhist Monasteries of Nepal	Young Buddhist, vol 5 Dec.1979.
१६. सम्यक् पूजासम्बन्धी हुलाक टिकट प्रकाशन	हुलाक,पौल्या: १४-१७ ।

समारोहमा पुरातत्त्व विभागका लिपि विशेषज्ञ वि.सं.२०३६ साल श्री हेमराज शाक्यज्यूले दिनुभएको वक्तव्य -

१७ "आवर कल्चरल हेरिटेज" स्तम्भ पर्सपेक्टिभय्	द नेपालिज पिदंगु च्वसु

1. Avlokiteswor, page 19, Feb 19, 1966
2. Saptachheri Kutachher, Page 13, March 5, 1966
3. Sukunda, Page 14, April 9, 1966
4. Khat, Page 14, April 9, 1966
5. Astamangal, Page 14, May 14, 1966
6. Chaitya ,
7. Bonpo

१८. राजश्री महाविहार ईबहा: बहीया छत्वा:चा खँ	भिंतुना,दँ पौ, दँ ४, ने. सं. १११३ ।
१९. बौद्धनाथ स्तूपका वर्तमान स्वरुपको संक्षिप्त परिचय	सम्बोड vol.01.No.2, १९९१ ।
२०. बौद्धनाथ स्तूपको परम्परागत ऐतिहासिक कथन	सम्बोड vol.01.No.4, १९९२ ।
२१. नेपाल आखलया संक्षिप्त परिचय -	झी, दँ १३, वि. सं.२०२७ ।
२२. ललितपुर एक परिचय	पाटन जेसिस्
२३. Ranjana Script	Nepal Digest
२४. धन्य झीगु नेपालभाषा	पासा पत्रिका ।
२५. श्री अमोघपाश मण्डलया छगू परिचय	मन्द:,बैशाख पुन्हि,२०४४।
२६. झीगु बौद्ध विहारया परम्परा	भिंतुना, ल्या: ३ ।
२७. साम्हेगुं पर्वतस्थित गुरु महामञ्जुश्री छगू चिन्तन	नेपाल, ने. सं. १११३ ।
२८. नेवा: संस्कृतिया नसात्वँसा छगू चिन्तन	Newar food festival ने. सं. १११३ ।
२९. उकुबहालंपिदंगु सवार्थसिद्ध प्याखंया छगू लुमन्ति	बुद्धजयन्ती स्मारिका रुद्रवर्ण महाविहार,ने.सं.१११४।

३०. गुंला धर्मया महत्व व थ्वया ज्याभव: पलेस्वां, पौल्या: ३-२३
वर्ष ६, अंक ७, ने.सं.१११४

३१. नेवा: बौद्ध संस्कृति कथं चूडाकर्मया थःगु हे परम्परा व महत्व संक्षिप्त परिचय — पलेस्वां, पौल्या ३-७ वर्ष ६, अंक ८, ने.सं.१११५

पं. हेमराज शाक्यजुयात कया: पत्रपत्रिकास पिदंगु सान्दर्भिक बुखँ

च्वसुया छ्युं	पिदंगु पत्रिका व मिति
१. व्यक्ति परिचय हेमराज शाक्य र नेपालको बुद्धमूर्ति	गोरखापत्र २०३४ श्रावण १
२. बौद्धधर्म, कला व संस्कृतिया अन्वेषणय् न्हूगु कदम	नेपालभाषा पत्रिका ने.सं.१०७६ गुंलाथ्व ३
३. पुरातात्त्विक प्रदर्शनी	गोरखापत्र २०२५।१०।२३
४. विद्यार्थीपिसं शिलालेख व्वन	नेपालभाषा पत्रिका २०३० चैत्र १९
५. प्राचीन लिपि-कथा	गोरखापत्र २०२५।६।१
६. नेपाल आख: स्यनीगु क्लास	नेपाल भाषा पत्रिका २०३० वैशाख ९
७. लिपि गुथियात हेमराज सिरपा:	विश्वभूमि न्हिपौ १११९ दँ३ ल्या: १०१
८. नेपाल लिपि संग्रह पूर्णकाजी ताम्राकार	थौंकन्हे पत्रिका १०७३ दिल्ला दँ ३ ल्या: ३
९. विद्यार्थीपिं यलया भण्डार क्यनय्	नेपालभाषा पत्रिका १०९४ चउला १७
१०. नेपाल आख: कक्षाया जाँच	नेपाल भाषा पत्रिका १०९४ चउला २५
११. नेपाल आख: सम्पादकीय	नेपालभाषा पत्रिका १०९४ चउलागा १२

१२. नेपाल लिपि ब्वनाः पास जूपिन्त दसि पौ	नेपालभाषा पत्रिका २२३१।२।१४
१३. दकलय् न्हापांगु नेपाल आखः कक्षाया जाँचया	नेपालभाषा पत्रिका २०३१।२।१०
१४. श्री हेमराज शाक्यजु भाषा थुवाःको सम्मानबाट विभूषित	अभ्युदय साप्ताहिक २०४८ कार्तिक ३०
१५. चित्तधर सिरपाः व भाषाथुवाः उपाधि	इनाप वाःपौ १११९ कछलागा ३०
१६. हेमराज सिरपाः पुरस्कार प्रदान	गोरखापत्र २०४७।११।१५
१७. कलेजे नेपाल लिपि अध्ययन	नेपालभाषा पत्रिका १०८८ यंला २२
१८. पद्मकन्या कलेजमा प्राचीन लिपि कक्षा चालू	गोरखापत्र २०२५ भाद्र २९
१९. प्राचीन लिपिहरु अध्ययन गराइने	गोरखापत्र२०३४ चैत्र १२
२०. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठानद्वारा नेपाल लिपि प्रकाश प्रकाशित	गोरखापत्र २०३१ जेठ ४
२१. लिपि विशेषज्ञ शाक्य अस्वस्थ	नयाँनेपाल पत्रिका २०३४ भदौ २
२२. नेपालभाषाया प्राचीन रञ्जनाक्षरया माआखः	कलाकार पत्रिका दँ १, ल्याः १
२३. हेमराज सिरपाः लःल्हात	इनाप, वाःपौ १११९ चउलाथ्व १२
२४. श्रीकरुणामय बुङ्गमलोकेश्वरको सांस्कृतिक पृष्ठभूमि	गोरखापत्र २०४८ असोज २६
२५. नेवारी भाषा साहित्यका लेखकहरुलाई पदक, प्रमाणपत्र	गोरखापत्र २०३२ जेष्ठ १८

२६. भाषा थुवाः हेमराज शाक्यजुलिसं छफाः	विश्वभूमि १११२ कछलाथ्व १२
२७. प्राचीन साहित्यय् न्हू पुस्तां ध्यान बीमाः	इनाप १११२ थिंला ५
२८. खँल्हाबल्हा	पौभाः पत्रिका सिल्लागा १४
२९. नेपाली वाङ्मय र रंगमंचको कदरप्रति प्रज्ञापुरस्कार विजेताहरु हर्षित	गोरखापत्र
३०. श्री ५ बाट साहित्यकार एवं कलाकारहरु पुरस्कृत	गोरखापत्र
३१. विद्वत्वृत्ति प्रदान	गोरखापत्र २०४० फागुन २८
३२. Scholarships for Research	The Rising Nepal March 9,1984
33. Prize,Letter of Appreciation handed over	The Rising Nepal March 28, 1991
34. Book on various Nepali Scripts to be Published	The Rising Nepal May 17, 1974
35. Hem Raj's Table of Script wanted	The Rising Nepal March 19, 1967
36. Importance of Buddhim Underlined	The Rising Nepal May 15, 1992
37. Nepal Lipi Prakash	Asian Publishing Scenes
३८ प्रतिभा व व्यक्तित्वया धनी पं. हेमराज शाक्य म्हसीके	नेपाल संस्कृति ने.स. १११२ असार दँ २, ल्याः ५
३९. सफू म्हसीके वैश्रवर्ण महाविहार	सन्ध्या टाइम्स ने.स. ११२१

उपसंहार

प. हेमराज शाक्यजु छम्ह बहु प्रतिभाशालीम्ह व्यक्ति खः । समाज सेवा यायेगु भावना वसपोलं गुलि नं ज्या यानाबिज्यात, ध्व छगू राष्ट्रया हे लागी गौरवया खँ खः । 'हाः स्वयाः हः वनी' धाइथें थः पूर्वज बौद्धाचार्य प. अभय राज शाक्यवंश व वहे कुलय् जन्म जुयावंपिं थः पूर्वजपिं प. अमृतानन्दजु, पं. सुन्दरानन्दजु, पं. गुणानन्दजु थेंजाःपिं प्रसिद्ध विद्वानपिनिगु भ्ःवलय् भ्ःवः खानाबिज्याःम्ह पं. हेमराज शाक्यजुं थःपिनिगु कुल परम्परायात स्वाकाबिज्याःगु दु ।

पं. हेमराज शाक्यजुं सरकारी सेवाय् च्वनाः ज्या यानाच्वंगु इलय् आपालं स्वदेशी तथा विदेशी विद्वानपिंत नेपाःया संस्कृति, कला अले लिपि सम्बन्धी ज्याय् महत्त्वपूर्ण ग्वहालि यानाबिज्याःगु दु । सरकारी सेवां अवकाश कायेधुंकाः वसपोलं अध्ययन, अनुसन्धानय् हे निरन्तरता बियाबिज्याःगु खः ।

पं. हेमराज शाक्यजुयात इटालीया नांदंम्ह विद्वान प्राध्यापक डेविड एल. स्नेलग्रोभ, इटालीयाम्ह हे पूर्वीय संस्कृति, इतिहास विशेषज्ञ प्राध्यापक गेरहार्ड जिनोली, कर्कपेट्रिक; जर्मनीया प्राध्यापक डा. ब्रेनहार्ड कोल्भर थेंजाःपिं दिग्गज व्यक्तिपिंसं परम गुरुया रूपय् खंकाच्वंगु जुल । पं. हेमराज शाक्यजुयागु हे ग्वहालि कयाः वय्कपिन्सं महत्त्वपूर्णगु सफूत च्वयाः प्रकाशित याःगु दु, गुगु सफूतिइ वसपोलं याःगु अमूल्य सहयोगया गुण स्मरण यानातःगु दु । ध्वया नापं आपालं हे स्वदेशी तथा विदेशी विद्वान एवं लेखकपिन्सं च्वयातःगु भूमिकाय् वसपोलयागु ग्वहालियात कदर यासें प्रसंशनीय उद्‌गार व्यक्त यानातःगु दु ।

पं. हेमराज शाक्यजु निःस्वार्थ भावं थःम्हं फक्वः जगत्‌या हित जुइगु ज्याय् न्ह्यज्यानाबिज्याःगु दु । वसपोलया ध्व हे निःस्वार्थ भावया दसुकथं थौं तक्कया दुने पिदंगु ७२ गू सफू मीगु न्ह्यःने दु ।

पं. हेमराज शाक्यजुया थुज्वःगु हे सेवाया कारणं वसपोलयात विभिन्न संघ/संस्थापाखें थी थी उपाधिं विभूषित यायेगुया नापं

महत्त्वपूर्णंगु आपालं पुरस्कार तथा अभिनन्दन पत्र नं देछायेगु ज्या जूवंगु लमताया खँ खः ।

थःगु जीवन हे परार्थया हितया लागी ज्या मनाविज्याःम्ह, थःगु देया गौरवमय संस्कृतियात अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रय् थ्यंकं प्रचार प्रसार याकेगु ज्याय् ग्वहालि यानाबिज्याःम्ह, महत्त्वपूर्णंगु शोधग्रन्थन नं न्ह्यब्वयाविज्याःम्ह थुजाःम्ह व्यक्तियात त्रिभुवन विश्वविद्यालय थेंजाःगु संस्थां मानार्थ विद्यावारिधि प्रदान यायेगुलिइ विचार यायेमाःगु खः ।

थुकथं वुद्धधर्म, संस्कृति, कला, लिपि, भाषा, साहित्य क्षेत्रय् पं. हेमराज शाक्यजुं आपालं योगदान वियाविज्याःगुया कारणं वुद्धधर्म व संस्कृति संरक्षण व सम्वर्द्धन जूवंगु दु । थ्वहे विशेष योगदानया कदर स्वरूप लोटस रिसर्च सेन्टर, यलपाखें वसपोलयात छम्ह योग्यम्ह व्यक्ति तायेकाः ससम्मान उपाधिया नापं अभिनन्दन पत्र देछायाः हनेगु ज्यवंगु खः, गुगु भी सकसिगु लागी गौरवया खँ धायेमाः । थुज्वःम्ह हे व्यक्तियागु परिचय दुथ्याकाः "पं. हेमराज शाक्यजुया संक्षिप्त जीवनी" नांगु सफू पिदंगु जुल, गुगु सकसियागु लागी उपयोगी जुइगु तायेकागु जुल । अस्तु ।

पं. हेमराज शाक्यजुयात देछा:गु स्वर्ण पदक

पं. हेमराज शाक्यजु थः परिवार नापं

जुजु श्री ५ वीरेन्द्रपार्खे पं. हेमराज शाक्यजुयात महेन्द्र प्रज्ञा पुरस्कार ल:ल्हानाबिज्या:गु ।

लोटस रिसर्च सेन्टर
नकिंझ्याः, महापाल, यल ।